

Жыве Беларусь!

Народная газета

Орган Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

№231 (744) 26 лістапада 1993 г. Пятніца. Выдаецца з кастрычніка 1990 года на беларускай і рускай мовах. Тыраж 500023 экз. Кошт у розніцу — 25 руб.

ФАКС

Вкратце

Под председательством В.Кебича состоялось очередное заседание Президиума Совмина.

Главным был вопрос о комплексе мер по выходу республики из социально-экономического кризиса и ускорению рыночных реформ. Разработанный в этой связи документ будет предложен вниманию народных депутатов.

❑

Вчера в Минске начал работу трехдневный международный форум "Инвестиции в странах СНГ: проект для Европы".

Среди обсуждаемых на форуме проблем — зарубежные инвестиции в СНГ и странах Восточной Европы, динамика инвестиций в странах Содружества, законодательство о зарубежных инвестициях и экономическая безопасность.

❑

23—25 ноября в Минске находилась делегация министерства экономики ФРГ, основной целью визита которой была подготовка к заседанию 3-го белорусско-германского кооперационного совета по экономическому сотрудничеству.

Немецкой стороной было подчеркнуто, что существует ряд проблем для работы немецких предприятий на территории Беларуси: речь идет прежде всего о несовершенстве законодательной базы.

❑

Завтра на Случчине будет отмечен "Дзень Слуцкага збройнага чыну".

Состоится возложение венков и цветов в честь погибших за идеалы Белорусской Народной Республики", в Слуцке пройдет вечер с участием народных депутатов Беларуси.

❑

Верховный Совет Украины начал вчерашнее утреннее заседание с обсуждения вопроса о валютном регулировании.

Председатель правления Национального банка Украины Виктор Ющенко сказал, что поправки к Закону "О валютном регулировании" предусматривают практику установления курса украинского карбованца Национальным банком Украины по согласованию с Кабинетом министров.

❑

Отработанное ядерное топливо Игналинской атомной электростанции в Литве будет храниться на территории этой станции на расстоянии примерно одного километра от действующих реакторов.

Такое решение приняло правительство Литвы.

❑

Президент Казахстана Нурсултан Назарбаев заявил, что, по его мнению, Россия, фактически вытолкнув другие республики из рублевой зоны, "стратегически поступила неправильно".

Он сообщил также, что некоторые силы в Казахстане уже давно оказывали на него нажим и требовали введения национальной валюты.

❑

Сегодня в первой половине дня в Кремле состоится встреча президента России Бориса Ельцина с лидерами предвыборных объединений.

На нее приглашены лидеры всех объединений, допущенных к участию в выборах 12 декабря.

❑

Курс доллара на торгах Московской межбанковской валютной биржи вчера вырос на 1 рубль по сравнению с торгами 24 ноября и составил 1214 рублей за один доллар США.

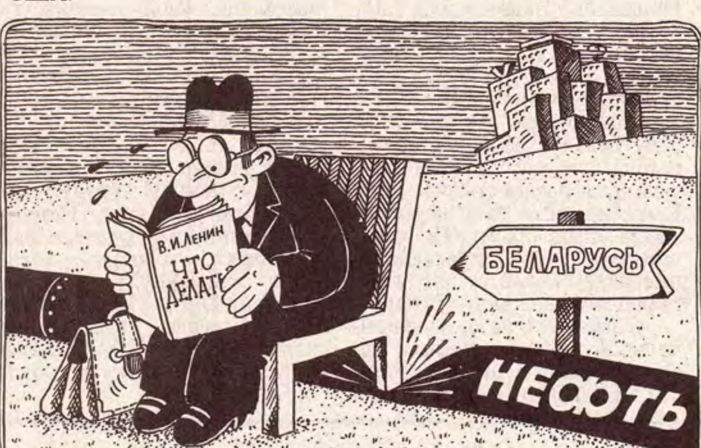

Рисунок Олега ПОПОВА.

А делить не так-то и просто

Независимая профсоюзная организация Мозырского нефтеперерабатывающего завода предпринимает попытки сохранить за коллективом наработанную в течение пяти лет аренды часть собственности, которая приносила бы ему в будущем гарантированный доход.

Угроза потерять собственность возникла в связи с решением правительства создать совместно с одним российским объединением межгосударственную компанию "Славнефть". Недавняя встреча профсоюзных активистов с директором завода В.Здобновым положительных результатов не дала. Вопрос гарантии сохранения собственности будет обсужден в конце ноября.

Анатолий ЛИПСКИЙ.

Спорт-экспресс

На открытом чемпионате России по водному поло минский "Прибор" уступил СК КЧФ (Севастополь) — 7:11.

Состоялись первые матчи Лиги чемпионов. Московские спартаковцы проиграли в Монте-Карло французскому "Монако" — 1:4, а их соперники по группе "Галатасарай" (Турция) и "Барселона" (Испания) сыграли вничью — 0:0.

Мужская сборная Беларуси по гандболу провела очередной матч отборочного турнира чемпионата Европы в Финляндии, где обыграла сборную хозяев со счетом 28:26. Наши, таким образом, закрепились на первом месте турнирной таблицы, которая выглядит так:

	И	В	Н	П	М	О
Беларусь	5	4	1	0	162—110	9
Исландия	4	3	1	0	105—77	7
Хорватия	4	3	1	0	131—109	7
Финляндия	4	0	1	3	100—119	1
Болгария	6	0	0	6	104—287	0

Товарищ, вы не туда вложили свой ваучер!

Десятки тысяч судебных исков, принятых от владельцев ваучеров, попавших в сети мошенников, будут рассмотрены в ближайшее время в Москве.

Разбирательством претензий только к одному столичному АО "Технический прогресс", обманувшему около четверти миллиона вкладчиков, занялись 9 народных судов. Согласно информации ГУВД столицы, несостоявшийся фонд вместо 100-тысячного уставного капитала имел всего 14 тысяч рублей. И тем не менее чиновники его зарегистрировали.

А вообще к этому времени россиян уже "надули" с ваучерами на 29 миллиардов рублей.

Леонид ФАДЕЕВ.

Продолжение следует?

Исполнительный комитет Свободного профсоюза Беларуси принял решение об оказании помощи в возобновлении деятельности минского стачечного комитета.

Как сообщил председатель профсоюза Геннадий Быков, сделано это в ответ на соответствующую просьбу бывших членов городского стачкома. Как известно, во время апрельского 1991 года подъема рабочего движения на Беларуси координацию действий проводил как раз минский стачком.

Алесь КНЯЗЮК.

Капиталисты имени комсомольцев

Совладельцами своего предприятия решили стать работники витебского чулочно-трикотажного комбината имени КИМ (ушедшего в далекое прошлое Коммунистического интернационала молодежи).

Коллектив этого детища первой пятилетки превращается в акционерное общество открытого типа, приобретает право собственности на половину основных фондов и на участие в распределении чистой прибыли.

Степан СТАРОЖИЛ.

Пример подают земляки Скорины

Всерьез приступил к выполнению Закона о языках коллектив Полоцкого авторемонтного завода.

На предприятии начал осуществляться план мероприятий по переводу всей производственной жизни на белорусский язык. Организуются специальные курсы по обучению "техническому" белорусскому языку инженерно-технических работников, служащих.

Игорь ЛЕОНИДОВ.

Троллейбус — последняя надежда могилевчан

С 25 ноября существующие в настоящее время маршруты городских автобусов в Могилеве станут работать лишь в часы пик.

В остальное время будут действовать новые автобусные маршруты, основной задачей которых является доставка пассажиров к троллейбусным линиям, на которые и ляжет тяжесть перевозок могилевчан.

Такое решение городские власти объясняют высокой стоимостью горючего и отсутствием возможностей содержать автопарки.

Борис МИХЕЕВ.

Зазвучит церковное слово!

Продолжается подписка на газету "Царкоўнае слова".

Эта единственная в Беларуси газета христианско-воспитательного направления небезосновательно надеется завоевать популярность у читателей.

Ее подписной индекс — 63130. Подписка свободная.

...Когда к штыку было приравнено перо

В Гомеле прошли дни белорусской литературы, посвященные 50-летию освобождения города от немецко-фашистских захватчиков.

Творческие встречи поэтов и прозаиков состоялись в библиотеках, институте "Гипроживмаш", других коллективах. Писатели возложили цветы у Вечного огня. А вчера они побывали на родине Ивана Мележа в Хойникском районе и Андрея Макаенка — в Рогачевском.

Анатолий ИВАНОВ.

Выпуск подготовлен по сообщениям корреспондентов "Народной газеты", агентств ИТАР—ТАСС, Белинформ, Интерфакс, БелаПАН и РИД.

На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

Аўтобусы стаяць, але некаму карціць страхаваць пасажыраў

Мікалай ГАЛКО

Пастановы прымаюць дзеля таго, каб выправіць нейкія хібы, а інакш навошта дзіды ламаць. І вось у Вярхоўным Савеце прагучалі першыя водгукі на пастанову аб шляхах выйсця з крызісу. Старшыня Смаргонскага райвыканкама, народны дэпутат Анатоль Янец з болем адзначыў, што прыняты дакумент не зняў напружання ў грамадстве. Міжволі ўзнікае пытанне, а ці будзе яно наогул знята ў бліжэйшы час, ці адпавядаюць яго сціслыя радкі суровым рэаліям бягучага часу?

Тое, аб чым гаварыў у сваёй прамове Анатоль Янец, сведчыла аб руху да горшага, а не да лепшага. Мясцовыя ўлады, на яго погляд, кінуты на волю лёсу. А ён усё менш падобны на салодкую цукерку, а ўсё больш на зацвілы сухар. Холадна ў кватэрах, бальнічных палатах. У школах гатовы абвясціць канікулы, каб не марозіць дзяцей.

Суровыя абставіны характэрныя не толькі для Смаргоні, пагэтаму, лічыць дэпутат Янец, настала часіна дзейнічаць надзвычайна, як вымагаюць таго надзвычайныя ўмовы. Патрэбна кругласутачная эфектыўная дзейнасць улад, узнікае неабходнасць прасіць дапамогі ў сусветнага супольніцтва.

Выступленне старшыні Смаргонскага райвыканкама, падобнае на крык душы, у раздзеле "Рознае" было не адзіным. Дэпутат Міхаіл Сукач строга пытаў у кіраўнікоў урада: ці патрэбна народу малако і мяса, бо ад вытворцаў харчоў патрабуецца ўжо не звычайная праца, а штодзённыя подзвігі. Хіба нехта такое вытрымае?

Пра неабходнасць тэрмінова разлічыцца з калгасамі і саўгасамі за здадзеную прадукцыю гаварыў і дэпутат з Віцебшчыны Васіль Трафіменка. На яго думку, гаспадаркі пастаўлены ў жабрацкае становішча.

Жудасны стан эканомікі ўсё ж не можа засланіць палітычныя страсці. Народны дэпутат Аляксандр Лукашэнка тлумачыў, чаму ён вымушаны быў без дазволу Старшыні Вярхоўнага Савета выйсці на трыбуну. Калі б не далі слова некаму з апазіцыі, лічыць Лукашэнка, то ўзняўся б такі шум, які б не суцішыла і рота АМАПа, а вось у мяне можна выключыць мікрафон.

Дарэчы, калі можна так сказаць, сольны выступ Аляксандра Лукашэнкі яшчэ наперадзе, ён рыхтуецца да справаздачнага дакладу часовай камісіі, якую ўзначальвае. Члены гэтага дэпутацкага фарміравання зараз правяраюць некаторыя факты, звязаныя з лістом Эдуарда Шыркоўскага і Уладзіміра Ягорава.

У любым выпадку даклад абяцае быць цікавым. Пасля прэс-канферэнцыі старшыні пастаяннай камісіі Мечыслава Грыба група журналістаў, незадаволеная адказамі на пытанні, папрасіла прэм'ер-міністра Вячаслава Кебіча правесці сустрэчу з работнікамі прэсы . Адказу пакуль што няма.

Учарашні дзень на сесіі, як бачна, пачаўся з цяжкіх па зместу прамоў, хаця адзін з выбаршчыкаў па "прамым тэлефоне" параіў дэпутатам у пачатку дня спяваць гімн альбо чытаць малітву, каб паводзіць сябе потым спакойна і дастойна. Паспрабуй выканай такую параду — новага гімна няма, а старыя малітвы забытыя...

Пасля энергічнай размінкі пачалося даволі спакойнае абмеркаванне розных законапраектаў. Адкрываў праграму такі, на першы погляд, другарадны дакумент, як "Аб бухгалтарскім уліку і справаздачнасці". Мабыць, сціплыя працаўнікі лічыльнікаў, арыфмометраў і камп'ютэраў і не ведалі дагэтуль, што працуюць без адпаведнага закона. Старшыня пастаяннай камісіі Леанід Козік растлумачыў, што неабходнасць стварэння законапраекта прадыктавана пераходам да рыначных адносін, прынцыпова новай роллю ўліковых службаў.

Здаецца, аўтарытэтнаму дэпутату паверылі на слова — і закон быў лёгка прыняты ў першым чытанні.

Без перашкод атрымаў падтрымку дэпутатаў і законапраект аб дзяржаўным сацыяльным страхаванні. Яго прадставіў Савет Міністраў і, як падкрэсліў старшыня пастаяннай камісіі Аляксандр Сасноў, дакумент ад урадавых структур упершыню ў парламенцкай практыцы падрыхтаваны добра, без хібаў. Дэпутацкай камісіі толькі засталося засведчыць гэта і выказацца ў яго падтрымку.

Старшыня пастаяннай камісіі Барыс Савіцкі знаёміў Вярхоўны Савет з законапраектам аб асабліва ахоўваемых тэрыторыях (маюцца на ўвазе нацыянальныя паркі, запаведнікі, заказнікі). Ён таксама прыняты ў першым чытанні.

Тэмп прыняцця законаў ашаламляе. Некаторых дэпутатаў спрынтэрскі тэмп бянтэжыць. Член парламенцкай фракцыі "Згода" Леанід Сечка так ацэньвае сітуацыю: "У імкненні паказаць выбаршчыкам, што Вярхоўны Савет плённа працуе, дэпутаты заплюшчваюць вочы на сур'ёзныя недахопы ў законапраектах. Так, у сераду вечарам быў прыняты Закон аб спажывецкай кааперацыі, які датычыцца ў першую чаргу такога гандлёвага монстра, як Белкаапсаюз. Варта было б разабрацца, што гэта дзяржаўная арганізацыя працуе пад сцягам грамадскай. Дэпутаты ў спешцы фактычна зацвердзілі пад выглядам закона статут гэтай своеасаблівай "фірмы".

Праўда, на ўчарашнім пасяджэнні працэс згоды ў абмеркаванні быў парушаны. Два законапраекты, якія прадстаўляў кіраўнік Белдзяржстраху П.Стасюк, адкладзены. Не заўсёды страхаванне па-сапраўднаму дапамагае грамадзяніну, але заўсёды яно выгадна страхуючай арганізацыі. Вось народны дэпутат Іван Герасюк і спытаў у залы: а ці ведаеце вы, што начальнік Белдзяржстраху атрымлівае грошай больш, чым члены прэзідыума сесіі разам?

Пытанне мела рэзананс. Выказаліся і іншыя дэпутаты. Такім чынам, гаворка пра страхаванне, у тым ліку і пасажыраў, будзе весціся пазней.

Наогул, трохі дзіўна чуць размовы пра страхаванне пасажыраў, калі вёска і райцэнтры ўжо ходзяць пешшу (аўтобусы сталі). Ці не так?

Служым Рэспубліцы Беларусь

Пагаворым за жыццё, лейтэнанты?

"Мы запрасілі вас з усіх гарнізонаў рэспублікі, каб пачуць аб'ектыўную і шчырую думку афіцэрскай моладзі аб сённяшняй службе і жыцці ў войсках, аб праблемах, якія асабліва востра адчуваеце вы, непасрэдныя ўдзельнікі стварэння маладой нацыянальнай арміі".

Гэтым запрашэннем да размовы на роўных міністр абароны Беларусі генерал-палкоўнік Павел Казлоўскі адкрыў праведзеную 24 лістапада ў навучальным цэнтры мінскага гарнізона нараду маладых афіцэраў беларускай арміі.

Пасля ўступнага слова міністра афіцэры выкарысталі яго запрашэнне і адкрыта выказалі свае меркаванні аб сённяшнім стане службы і быту ў сваіх гарнізонах, унеслі шэраг прапаноў па арганізацыйнаму удасканаленню падраздзяленняў, задалі дзесяткі пытанняў.

Вялікай групе афіцэраў, якія вызначыліся, загадам міністра абароны былі прысвоены нечарговыя воінскія званні, уручаны каштоўныя падарункі, аб'яўлены падзякі. Удзельнікі нарады азнаёміліся з узорамі новага абмундзіравання беларускай арміі, баявой тэхнікай і ўзбраеннем.

Вечарам для іх быў дадзены вялікі канцэрт.

Леанід ТРАЦЭЎСКІ, Белінфарм.

Пастанова Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

Аб шляхах выхаду Рэспублікі Беларусь з крызіснай сацыяльна-эканамічнай сітуацыі і паскарэнні рыначных рэформ

Абмеркаваўшы даклады Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Шушкевіча С.С. і Старшыні Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь Кебіча В.Ф. "Аб шляхах выхаду Рэспублікі Беларусь з крызіснай сацыяльна-эканамічнай сітуацыі", Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

1. Лічыць недастатковымі меры, прымаемыя Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь і Нацыянальным банкам Рэспублікі Беларусь па прадухіленню развіцця негатыўных тэндэнцый у эканоміцы Беларусі.

2. Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь з удзелам Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь распрацаваць, зацвердзіць і ў 7-дзённы тэрмін апублікаваць у рэспубліканскім друку асноўныя напрамкі практычных дзеянняў па выхаду эканомікі рэспублікі з крызісу, паклаўшы ў іх аснову даклады Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Шушкевіча С.С. і Старшыні Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь Кебіча В.Ф., прапановы і заўвагі, выказаныя народнымі дэпутатамі Рэспублікі Беларусь у ходзе іх абмеркавання, прымаючы пад увагу, што яны павінны знайсці адлюстраванне ў Эканамічнай праграме ўрада і Дзяржаўным бюджэце Рэспублікі Беларусь на 1994 год.

Па пытаннях, якія патрабуюць прыняцця рашэнняў на сесіі, унесці адпаведныя прапановы ў Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь.

3. Планавай і бюджэтна-фінансавай камісіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, Нацыянальнаму банку Рэспублікі Беларусь і Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь распрацаваць механізм функцыянавання разліковага білета Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь (беларускага рубля) як адзінага плацежнага сродку ў перыяд пераходу да аб'яднання грашовай сістэмы Рэспублікі Беларусь з грашовай сістэмай Расійскай Федэрацыі і адпаведныя прапановы да 1 снежня 1993 года ўнесці ў Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь.

4. Вызначыць на 1994 год гранічны ўзровень:

агульнага дэфіцыту кансалідаванага бюджэту ў памеры, які не перавышае 6 працэнтаў валавога ўнутранага прадукту;

павелічэння ў параўнанні з бягучым годам чыстых унутраных актываў Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь не больш чым у 2,6 раза;

сярэднямесячнага тэмпу інфляцыі не больш як 10 працэнтаў.

5. У мэтах павышэння эфектыўнасці дзяржаўнага кіравання, прывядзення яго структуры ў адпаведнасць з пераўтварэннямі ў эканоміцы Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь да 15 снежня 1993 года ўнесці ў Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь прапановы аб змяненні структуры Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь і мясцовых органаў выканаўчай улады, ажыццявіць рэарганізацыю апарату Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь і на гэтай аснове істотна скараціць колькасць работнікаў органаў дзяржаўнага кіравання і расходы на іх утрыманне.

6. Прэзідыуму, камісіям Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь і Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь разгледзець у I квартале 1994 года ход выканання гэтай пастановы.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С.ШУШКЕВІЧ.

23 лістапада 1993 г.

г.Мінск.

N 2580-XII

Аб чым гаварылася на прэс-канферэнцыі?

"Ёсць вялікая доля ўпэўненасці"

У сувязі з прыняццем Вярхоўным Саветам пастановы "Аб шляхах выхаду Рэспублікі Беларусь з крызіснай сацыяльна-эканамічнай сітуацыі і паскарэння рыначных рэформ" 24 лістапада адбылася прэс-канферэнцыя з удзелам прадстаўнікоў кіраўніцтва беларускага парламента.

Як падкрэсліў першы намеснік Старшыні Вярхоўнага Савета Вячаслаў Кузняцоў, галоўнай прычынай крызісу ў рэспубліцы з'яўляецца знешні фактар — прыняцце Цэнтральным банкам Расіі вядомага рашэння аб абмене грашовых купюр. "Пасля таго, як Расія ў жніўні выключыла з ужывання купюры старога ўзору, мы ўвайшлі ў сур'ёзны крызіс сістэмы, які з'явіўся стымулятарам крызісу ў эканоміцы", — заявіў ён.

Згодна з пастановай, Нацыянальнаму банку і Савету Міністраў даручана распрацаваць механізм функцыяніравання разліковага білета як адзінага плацежнага сродку ў перыяд пераходу да аб'яднання грашовай сістэмы Рэспублікі Беларусь з грашовай сістэмай Расійскай Федэрацыі да 1 снежня 1993 года. На думку старшыні Камісіі Вярхоўнага Савета па эканамічнай рэформе, дасягненню эканамічнай самастойнасці і суверэнітэту рэспублікі Леаніда Козіка, "жыццё ўсё роўна прымусіць увесці сваю валюту". Гэта рашэнне, лічыць ён, павінна прыняць абмежаванае кола асоб, здольных узяць на сябе адказнасць, а не сесія. Для прысутных на прэс-канферэнцыі журналістаў так і не стала ясным, хто ж здольны яго прыняць. Леанід Козік таксама сказаў: улічваючы тое, што Расія ідзе сваім шляхам і ёй трэба выжыць самой, у яго "няма ўпэўненасці ў тым, што Беларусі ўдасца аб'яднаць грашовыя сістэмы з Расіяй".

Прынятая пастанова ўсё ж адлюстроўвае магчымасць кампраміснага падыходу да прыняцця рашэння, якое, паводле слоў сакратара Камісіі Вярхоўнага Савета па прамысловасці і паслугах насельніцтву Уладзіміра Новіка, дае надзею на стварэнне ўласнай грашовай сістэмы. Ён асабліва адзначыў пункт пастановы, дзе прадугледжана абмежаванне расходаў дзяржаўнага бюджэту, скарачэнне і паступовая адмена датацый і субсідый таваравытворцам і накіраванне датацый непасрэдна спажыўцам. Узмацненне падатковай базы, адмова ад фарміравання дзяржаўнага валютнага фонду адміністрацыйнымі метадамі.

Першы намеснік Старшыні Вярхоўнага Савета Вячаслаў Кузняцоў у заключэнне прэс-канферэнцыі заявіў: "У нас ёсць вялікая доля ўпэўненасці ў стабілізацыі эканамічнай сітуацыі к канцу 1994 года".

Ларыса КЛЮЧНІКАВА. Белінфарм.

Из первых уст

"Я не поддерживаю тех государственных деятелей, которые начинают заниматься политиканством!"

Сергей ПЛЫТКЕВИЧ

Так однозначно негативно оценил на состоявшейся позавчера пресс-конференции обращение к Председателю Верховного Совета Станиславу Шушкевичу и премьер-министру Беларуси Вячеславу Кебичу министра внутренних дел Беларуси Владимира Егорова и председателя КГБ республики Эдуарда Ширковского председатель Комиссии Верховного Совета по вопросам национальной безопасности, обороны и борьбы с преступностью Мечислав Гриб.

Почему же председатель парламентской комиссии, которая занимается именно теми проблемами, о которых говорили руководители двух важнейших силовых структур, так критично отнесся к их инициативе? Потому что на сегодняшний день, по мнению и Мечислава Гриба, и абсолютного большинства членов его комиссии (это показало заседание комиссии 23 ноября) нет смысла менять структуру Министерства обороны, нет необходимости переподчинять Гражданскую оборону Министерству обороны, не нужно пока переподчинять и Пограничные войска КГБ. Правда, Мечислав Иванович оговорился, что в принципе эти предложения, конечно, имеют под собой основание, но рассматривать их нужно не сегодня. А вот что касается Государственного управления Совета Министров по борьбе с организованной преступностью, то, по мнению Мечислава Гриба, решать судьбу этой структуры должен исключительно Совет Министров или его Председатель. Мечислав Иванович напомнил журналистам, что премьер-министр Вячеслав Кебич уже пообещал Верховному Совету внести необходимые изменения в структуру Совета Министров, следовательно, не нужно торопиться, лучше подождать, что предложит Вячеслав Францевич. И Комиссия Верховного Совета по вопросам национальной безопасности обороны и борьбы с преступностью законность действий вышеназванного управления не рассматривала, никакой оценки ему не давала. Заканчивая свою вступительную речь, Мечислав Иванович сказал, что пусть авторы обращения извинят его, но изменение структуры МВД или КГБ не является изменением государственного устройства. (Как помнят наши читатели, Егоров и Ширковский озаглавили свое обращение "О некоторых вопросах государственного устройства Республики Беларусь".) Но в таком случае, поинтересовались мы, при Совете Министров создание Государственного управления по борьбе с организованной преступностью, непонятно откуда появившийся госсекретарь, который пытается руководить силовыми министрами (избранными Верховным Советом!) — это ли не изменение государственного устройства Республики Беларусь?

— Нет! — сказал Мечислав Иванович. — Это внутреннее дело Совета Министров, какое же это изменение государственного устройства? Это техническая структура, завтра Кебич может назвать это управление департаментом, может назначить Данилова своим помощником или советником...

— Извините, все это понятно, но факт остается фактом: человек, не обладающий необходимыми полномочиями, пытается руководить несколькими министерствами!

— Это не моя компетенция. И не задавайте мне вопросы в отношении этого управления.

В обращении руководителей двух важнейших силовых структур, как известно, прозвучала тревога за судьбу Беларуси. Как оценят эти предостережения остальные народные депутаты, покажет ближайшее время.

Жыві і помні

Гомельскі напрамак

Анатоль ГАТОЎЧЫЦ

50 гадоў назад, 26 лістапада 1943 года, Савінфармбюро паведаміла: "Войскі Беларускага фронту ў выніку паспяховага наступлення і смелага абходнага манеўра сёння, 26 лістапада, авалодалі буйным абласным цэнтрам Беларускай ССР — горадам Гомель".

Гомельскі напрамак з'явіўся ў аператыўных зводках у дваццатых чыслах верасня. Пад магутным націскам Чырвонай Арміі фашысцкія войскі адкочваліся да так званага ўсходняга вала. На гэтым рубяжы, які цягнуўся па Дняпры, Сожы і далей на поўнач, нямецкае камандаванне мелася стабілізаваць фронт і перайсці да пазіцыйнай вайны. Гітлер нават заявіў: "На Дняпры рускія спынены і германская армія будзе трымаць іх, пакуль не абяскровіць. Будзе біцца, калі трэба, сем гадоў..."

Не атрымалася. За кароткі час савецкія войскі па шырокім фронце захапілі на Дняпры больш як дваццаць плацдармаў, адкуль, нібы разводдзе, пачалося наступленне. "Людзей не трэба было падганяць, — пісаў аб тых днях былы камандуючы Цэнтральным фронтам (з 20 кастрычніка — Беларускі), славуты палкаводзец К.Ракасоўскі ў кнізе "Салдацкі абавязак", — усе біліся самааддана, імкнучыся хутчэй вымесці фашысцкіх акупантаў..."

1. На зямлі

Цяжкія бai ў лістападзе разгарэліся на поўнач ад Гомеля, дзе ўдары наносілі 11-я і 63-я арміі. Тут, на заходнім беразе Сожа, праціўнік стварыў ланцуг умацаваных пунктаў.

Байцы 41-й дывізіі зачапіліся на плацдарме ля вёскі Хальч, але ледзь утрымлівалі яго. Немцы навальваліся разпораз. Прарыў іх абароны ў напрамку Гомеля камандаванне 11-й арміі даручыла 96-й дывізіі, якая атрымала потым найменне "Гомельская". У свой час, даведаўшыся, што ў Казані жыве былы камандзір дывізіі генерал-маёр у адстаўцы Ф.Булатаў, я напісаў яму пісьмо. Васьмідзесяцідвухгадовы генерал не змог адказаць сам. Па яго просьбе гэта зрабіў у той час адказны сакратар савета ветэранаў дывізіі І.Злыдзень. Так мне адкрылася адна са старонак крывавай бітвы за Гомель.

...Плацдарм ля вёскі Хальч — "пятачок" зямлі памерам з квадратны кіламетр ці крыху болей. Наперадзе — тры абарончыя паласы праціўніка з гнёздамі дзотаў. Вораг імкнецца спіхнуць нашых байцоў з плацдарма: пакуль Хальч у яго руках, дарога на Гомель зачынена.

Раніцай 12 лістапада непрыяцель абрушыў двухгадзінны артабстрэл на плацдарм. А потым замаўчаў. І тут, разрываючы цішыню, ударылі на пярэднім краі флангаў два палкі "кацюш". Услед за агнявым валам падняліся ў атаку падраздзяленні 331-га і 350-га палкоў, якія ноччу перабраліся цераз Сож. Камбат капітан Жураўлёў з палка Мамонава разам са сваімі салдатамі першым уварваўся ў траншэю праціўніка. Адразу трое фрыцаў накінуліся на яго. Аднаго капітан скасіў аўтаматнай чаргой, другога аглушыў прыкладам, а трэцяга, які скочыў на яго зверху, перакінуў цераз сябе і, выхапіўшы ў фашыста з-за пояса штык-нож, даканаў...

Супраціўленне было моцным. Немцы контратакавалі. Да прыцемку часці дывізіі змаглі дабрацца толькі да ўскрайку Хальча.

Нялёгка было і на наступны дзень. Артылерыяй і танкамі вораг абрушыўся на пазіцыі 350-га палка палкоўніка Абрамава і дзе-нідзе пацясніў яго байцоў.

Тры дні доўжыўся крывавы паядынак за Хальч. Адчуўшы пералом, камдзіў Булатаў у ноч на 16-е лістапада ўвёў у бой рэзерв — 338-ы стралковы полк. Пры падтрымцы артылерыйска-мінамётных батарэй дывізія зламала абарону ворага.

2. На вадзе

У маім журналісцкім архіве ёсць і пісьмо былога камандзіра 85-га Гомельскага асобнага пантонна-маставога батальёна І.Масіка з малдаўскага горада Бендэры:

"Лістапад сорак трэцяга быў халодны. Па Сожы плыў шарош. Дзесьці ў дваццатых чыслах я атрымаў загад начальніка інжынерных войск фронту А.Прашлякова адправіць адну роту ў абход Гомеля пад Ветку ў аператыўнае падпарадкаванне 11-й арміі генерала Фядзюнінскага. Вылучыў роту старшага лейтэнанта Ваўкалупава. На другія суткі ноччу пасыльны дабраўся з сумнай навіною: ротны загінуў. Байцам Ваўкалупава было загадана тэрмінова навесці паром для пераправы танкаў паміж Старым Сялом і Хальчам. З наступленнем цемры байцы прывезлі паромны парк да Сожа і разгрузілі метраў за сто ад ракі. Бліжэй нельга. Нават на нязначны шум немцы адкрывалі шалёны агонь.

Позна ўвечары перанеслі парк на руках да самага рэчышча і пачалі збіраць. Моўчкі працавалі пантанёры, стоячы па калена ў ледзяной вадзе. Месца забітых займалі іншыя. І вось, вуркочучы, першы танк узлез на паром. Немцы ўзмацнілі агонь. На пароме за танкам — баявая група...

Як толькі паром утыкнуўся ў варожы бераг, з акопаў ударылі аўтаматныя чэргі. Дружна кінулі гранаты — і на бераг.

Без прыстані паром не змог разгрузіць танк і, забраўшы раненых, адышоў да свайго берага.

Увесь наступны дзень байцы пад камандаваннем І.Педчанкі абаранялі плацдарм, адбілі шэсць атак ворага. Пантанёраў добра падтрымлівалі нашы артылерысты і мінамётчыкі.

Толькі калі звечарэла узвод Педчанкі замяніла стралковая рота. Мала хто з пантанёраў уцалеў. Сам Педчанка быў паранены некалькі разоў і ўжо ў шпіталі памёр ад ран.

Праз ноч мы зрабілі дзве прыстані, замянілі разбіты паром і пераправілі тры танкі. Потым навялі пантонны мост. Па ім на правы бераг перабраўся 231-ы танкавы полк і, зладзіўшы баявы парадак, павёў наступ на Гомель".

3. У небе

Нямала гераічных старонак у баях за Гомель упісана лётчыкамі 16-й паветранай арміі.

3 лістапада В.Башкіраў з 519-га знішчальнага авіяпалка збіў у адным баі чатыры варожыя самалёты.

"А было гэта так, — паведамляе Віктар Андрэевіч з украінскага горада Чарнігава. — Я атрымаў загад перагнаць самалёт ЯК-75 з рамонту на новы аэрадром. Разам з механікам Аляксандрам Смірновым апрабавалі матор. Усё добра, можна ляцець. Але ж як дабярэцца да новага месца механік? Давай, кажу яму, у багажны адсек. Ёсць такі ў ЯКа за кабінаю пілота. Узляцелі. Вышыня дзве тысячы метраў. Бачу, крыху вышэй ідзе "Юнкерс-88". Вырашыў атакаваць. Знікае адзін раз, другі. Ляціць, ухіляецца ад удару. Толькі з пятага заходу "Юнкерс" задыміўся. Калі ж я выходзіў з атакі, на мяне зваліліся адразу чатыры "Фоке-Вульфы-190". Уцячы? Мусіць, не выйдзе. І я прыняў бой. Збіў дваіх. Адзін з іх, ахоплены полымем, падаючы, сутыкнуўся са сваім вядзеным. Такім чынам я аказаўся "віноўнікам" пагібелі ўжо трох "Фокераў". Апошні з чацвёркі ўсё ж адкрыў па мне агонь. Я быў паранены ў нагу, а тут, гляджу, паліва заканчваецца. Здолеў адарвацца. Зранены самалёт пасадзіў на свой аэрадром. Адшпіліў парашут — і да багажніка: ці жывы Саша? Гляджу, мацаю і нарадавацца не магу: механік мой нават без драпінкі. За гэты бой я атрымаў Зорку Героя.

❑

Немагчыма расказаць пра ўсе ратныя подзвігі салдат і афіцэраў у баях за Гомель. Толькі вышэйшай узнагароды — звання Героя Савецкага Саюза — былі ўдастоены звыш пяцісот чалавек. Дваццаць чатыры злучэнні і часці пайшлі ад Гомеля далей на захад з ганароваю назвай "Гомельскія". Удзячны горад з нагоды 50-годдзя запрасіў на ўрачыстасці шэраг сваіх вызваліцеляў.

"Народная газета" рэдка прыбягае да перадрукоўкі матэрыялаў з іншых выданняў. Але сёння робім гэта па просьбе чытачоў. Вось, напрыклад, пісьмо настаўніка Іўеўскай дапаможнай школы-інтэрната: "Было б вельмі добра, каб з дапамогай "Народнай газеты" артыкул Е. Андрэевай быў даведзены да ведама народных дэпутатаў..." Лічым, што развагі Ефрасінні Андрэевай сапраўды вартыя шырокай чытацкай аўдыторыі "Народнай газеты".

Погляд на двухмоўе вачыма рускага чалавека

Вярнуць на законны пасад

Ефрасіння АНДРЭЕВА,
прафесар, доктар педагагічных навук

Шмат гадоў сродкі масавай інфармацыі Беларусі безупынна вядуць гаворку пра дзяржаўнае (афіцыйнае) двухмоўе. Калі існаваў СССР, а БССР з'яўлялася яго састаўной часткай, калі не было ў прыродзе Закона аб мовах у Беларускай ССР, тады мне здавалася, што быў нейкі рэзон гаварыць пра падобную моўную з'яву ў нашым краі, дый то ў такім разрэзе: на сваёй этнічнай тэрыторыі беларуская мова з'яўляецца адзінай дзяржаўнай, а руская выконвае функцыю ўзаемаадносін Беларусі з іншымі саюзнымі дзяржавамі і па гэтай прычыне павінна вывучацца ва ўсіх агульнаадукацыйных школах, незалежна ад таго, якая мова ў іх з'яўляецца рабочай. Калі ж СССР распаўся, а Беларусь стала незалежнай, суверэннай краінай, настойваць на афіцыйным беларуска-рускім двухмоўі — гэта ўжо нонсенс. Абыходзяцца ж Расія, Польшча, Літва, Германія, Францыя і іншыя дзяржавы на сваёй гістарычнай тэрыторыі адной афіцыйнай мовай, і ніхто не называе іх адсталымі ў культурных адносінах, а ўлады — рэакцыйнымі, нацыяналістычнымі. Няўжо недастаткова багатага моўнага вопыту гэтых краін, каб Беларусі праводзіць у гэтай сферы зусім процілеглую палітыку?

Цалкам пагаджаюся з тымі, хто лічыць, што наданне на Беларусі статуса дзяржаўнай рускай мове будзе мець самыя **трагічныя вынікі для беларускай — яе поўнае знікненне з ужытку.** Не ёй, такой аслабленай за стагоддзі паланізацыі і русіфікацыі, сапернічаць за выжыванне з такой багатай на лексіку, добра спрактыкаванай у абслугоўванні розных сфер жыцця рускай мовай. А вы што, паважаныя народныя дэпутаты, палітыкі розных рангаў, думаеце, апошняя добра сябе адчувала б, каб на яе этнічнай тэрыторыі ў дзяржаўным жыцці запанавала якая-небудзь развітая еўрапейская мова? Вунь які пярэпалах у першай палове XIX ст. напусціла на афіцыйныя ўлады Расіі, інтэлігенцыю французская мова, калі яна пачала пранікаць толькі яшчэ ў багатыя сем'і!

Знешне можа падацца, што на Беларусі за дзяржаўнае двухмоўе выступаюць таму, што яе людзей Бог надзяліў нібыта надзвычай багатымі філалагічнымі здольнасцямі і для іх авалоданне дзвюма мовамі — гэта зусім просты арэшак. А вось, маўляў, рускія, палякі, літоўцы, немцы, французы і іншыя народы — гэта недаразвітыя ў філалагічных адносінах этнасы, таму яны і не ўводзяць афіцыйнага двухмоўя. Аднак калі больш уважліва ўнікнеш у моўную сітуацыю, дык убачыш, што не толькі ў абсалютнай большасці карэннага насельніцтва, але і ва ўсіх астатніх жыхароў Рэспублікі Беларусь нестае ведаў і вопыту, каб адначасова яны маглі карыстацца і беларускай, і рускай мовамі. Па гэтай вось прычыне многія і выступаюць за афіцыйнае двухмоўе, бо бачаць у ім рэальную магчымасць лагодна прыстасавацца да жыцця, не абцяжарваючы сябе абавязкамі вывучыць дзяржаўную беларускую мову.

Лагодна таму, што можна будзе спакойна працаваць, ведаючы толькі адну рускую мову.

Многія вядомыя вучоныя-педагогі свету ва ўсе часы, пачынаючы са старажытнай Грэцыі і Рыма і да нашых дзён, прызнавалі выключна важную ролю ў развіцці інтэлекту і духоўнасці маладога пакалення валоданне ім некалькімі мовамі. Дык давайце не будзем выключаць з гэтых моў і беларускую, на якой напісана багата сапраўдных шэдэўраў мастацкай літаратуры.

А не ведаюць жа беларускай мовы людзі не па сваёй віне. Проста яны былі вымушаны жыць у такіх абставінах, што вострая неабходнасць існавала толькі ў веданні адной рускай мовы як мовы фактычна дзяржаўнай. Таму сённяшнія пакаленні беларусаў намнога лепш валодаюць ёю, чым роднай. А ім жа трэба вяртацца да сваіх нацыянальных вытокаў, перастаць быць аморфным у этнічным плане насельніцтвам. Бо што ж ты за беларус, калі не ведаеш, не карыстаешся матчынай мовай?

Як і многіх, мяне па-сапраўднаму радуе, што, нягледзячы на велізарныя цяжкасці, звязаныя з заняпадам у эканоміцы і даволі пашыраным зачарсцвелым беларускім нацыянальным нігілізмам, адраджэнскія працэсы ўсё ж набываюць моц. Яны маглі быць яшчэ больш значнымі, калі б добра адчувалася ў гэтым роля дзяржаўных структур. А іх падтрымка цяпер ой як важная. Тут нават дзе-небудзь у спецыфічна беларускім не грэх і перасаліць трохі, каб раскатурхаць ад сну, натхніць людзей на высакародную нацыянальную справу, зарадзіць у іх упэўненасць у рэальнасці выжывання і адраджэння.

Калі супраць статуса адзінай дзяржаўнай беларускай мовы выступаюць самі беларусы, гэтага нельга нічым іншым растлумачыць, як паўнейшай асіміляцыяй народа. Бо добраахвотнага вырачэння матчынай мовы не ведае і, думаю, не будзе ведаць сусветная цывілізацыя. І ўсё ж да такіх безнацыянальных беларусаў нельга ўжыць аніякіх прымусовых санкцый: гэта іх духоўны здабытак, і з ім яны вольныя пастулаць так, як ім захочацца. А вось нам, небеларусам, і асабліва рускім, мова якіх у гэтым краі ўжо стагоддзі знаходзіцца фактычна ў рангу дзяржаўнай, ніяк нельга ваяваць за афіцыйнае двухмоўе, ведаючы, што гэта прывядзе да поўнага заняпаду мовы самага дарагога і блізкага нам славянскага народа. Хацелася б, каб гэта вельмі добра ўсвядомілі актывісты Славянскага сабора "Белая Русь", пазіцыя якога адносна прыняцця закона аб роўным статусе рускай і беларускай моў зусім не адпавядае нацыянальным інтарэсам беларускага народа, нягледзячы на такую назву дадзенага аб'яднання людзей. Мы, рускія, генетычна пабудаваны духоўна такім чынам, што да іншых народаў, асабліва славянскіх, ішлі і ідзём з мірам і добрым сэрцам, мы пазбаўлены якой-небудзь агрэсіі і жадання навязваць ім сваю культуру і мову. Калі ж такое рабілася, дык толькі тымі рускімі, якія адрываліся ад свайго народа, пазбаўляліся ўласцівых яму г у м а н і с т ы ч н ы х, інтэрнацыяналістычных рыс. Не хацелася б, каб пазбаўленыя такіх рыс рабіліся рускімі на беларускай зямлі, асабліва ў дачыненні да яе нацыянальнай мовы. Сумеснымі намаганнямі не дадзім загінуць старажытнай, багатай культуры і мове блізкага нам беларускага народа!

Усе законы, у тым ліку і Закон аб мовах, мы павінны выконваць бездакорна. Сваімі паважлівымі адносінамі да найкаштоўнейшага скарбу беларускай нацыі — яе мовы — нам трэба, нават свядома абмяжоўваючы сябе дзесьці ў рускім, дапамагчы ёй залячыць тыя раны, што прычынены русіфікатарскімі дзеяннямі крывавага ката паўстання 1863—1866 гг., начальніка Паўночна-Заходняга краю М.Мураўёва і яго вернага паплечніка, куратара Віленскай навучальнай акругі І.Карнілава, якія навадніў яе ўстановы тысячамі настаўнікаў, прасякнутых духам рускага вялікадзяржаўнага шавінізму. Давайце смела глянем праўдзе ў вочы і на ўвесь голас скажам, што мы, рускія, у пэўнай ступені нясём адказнасць і за ўсё тое, што рабілася па ўказцы Масквы на Беларусі ўжо ў савецкі перыяд з мэтай яе дэнацыяналізацыі. Сыноў нашай нацыі нямала працавала тут на высокіх пасадах у партыйных органах, ДПУ, АДПУ, НКУС. На працягу амаль 40 гадоў пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі толькі адзін раз самая высокая ў рэспубліцы пасада сакратара ЦК КП(б)Б (ЦК КПБ) знаходзілася ў руках беларуса, прычым меней чым адзін год. З 1938 года рэспубліку нават пазбавілі права мець беларуса на пасадзе наркама асветы, бо лічылі гэты ўчастак вельмі адказным у палітычных адносінах.

Нельга нам, небеларусам, быць пасіўнымі, а тым больш выступаць супраць нацыянальна-культурнага Адраджэння беларусаў, галоўным падмуркам якога з'яўляецца іх родная мова. Паколькі яе выратоўвае толькі статус адзінай дзяржаўнай у Рэспубліцы Беларусь, гэта і трэба непахісна праводзіць у жыццё, незалежна ад таго, як з гэтым стасуюцца інтарэсы тых ці іншых слаёў грамадства. На першае месца трэба ставіць тое, што ў інтарэсах усёй беларускай нацыі, а не нейкай часткі насельніцтва, якая нядобразычліва ставіцца да беларускай культуры і мовы.

У мяне часта ўзнікае думка, а ці не стварыць нам, рускім, нейкую асацыяцыю, таварыства і г.д. у падтрымку сучаснага беларускага нацыянальна-культурнага Адраджэння? Калі сярод адной часткі рускіх ёсць прыхільнікі афіцыйнага двухмоўя, што з'яўляецца антыподам беларускаму Адраджэнню, дык чаму ж сярод другой іх часткі не арганізаваць і рух у яго падтрымку? Асабліва настойліва такія думкі ўзнікаюць тады, калі я чую па радыё прамовы дэпутата А.Лукашэнкі і некаторых іншых, дзе яны абвінавачваюць, прычым з вялікай непавагай у тоне голасу, усіх тых, хто стаіць за дзяржаўную беларускую мову. У такі час яшчэ больш пераконваюся, што, на здаровы сэнс і па логіцы рэчаў, нацыянальнае Адраджэнне беларусаў — гэта зусім не чужая нам справа. Жывём жа на іх зямлі. Чаму ж тады не дапамагчы ім у бядзе? Тым больш што вопыт у гэтай высакароднай, інтэрнацыяналістычнай справе ў нас ёсць.

І хаця ж не пужайцеся брацца за вывучэнне беларускай мовы тыя, каму сёння ўжо недалёка да пенсіі ці нават калі перасякнуты гэты маларадасны рубеж. Я пачала грунтоўна вывучаць беларускую мову якраз з таго рубяжа. Ужываю слова "грунтоўна" таму, што паставіла мэту навучыцца пісаць на ёй навуковыя працы, чытаць студэнтам лекцыі. Штосьці атрымалася: напісана на беларускай мове і выдадзена ў 1992 годзе першая частка падручніка (усяго будзе тры часткі) "Гісторыя замежнай педагогікі са старажытных часоў да 1992 года". Непрыкметна праляцеў чарговы адпачынак... І на гэты раз больш за палову яго адведзена мною для паглыблення ведаў па беларускай мове, на шляху якой так шмат розных перашкод. Падрыхтавала да друку другую частку вучэбнага дапаможніка па гісторыі педагогікі "Гісторыя педагогікі Беларусі са старажытных часоў да 1917 года". Так што ў новым навучальным годзе буду адчуваць сябе яшчэ больш раскаванай пры выкладанні педагагічных дысцыплін на беларускай мове.

Магчыма, мой уласны прыклад можа падацца не надта пераканаўчым. Таму, каб зняць страх у паважаных прафесараў і выкладчыкаў сталага веку ад пераходу на беларускую мову, нагадаю, што нямецкі вучоны Раберт Абіхт ажно ў 66-гадовым узросце прыступіў да вывучэння яе і ў пачатку бягучага стагоддзя выкладаў у Брэслаўскім універсітэце. У нас жа для гэтага куды лепшыя ўмовы: якніяк усё ж існуе ў рэспубліцы хоць сімвалічнае беларускамоўнае асяроддзе. Галоўнае — жаданне, настойлівасць, і беларуская мова стане духоўным здабыткам кожнага з нас. А інакш і быць не можна. Раз і мы лічым не гасцініцай, а родным домам дарагую нам Беларусь, дык трэба ведаць і яе дзяржаўную мову.

Час, калі можна было рускім жыць і працаваць на Беларусі выключна толькі ў духу сваіх нацыянальных традыцый, беззваротна мінуў. Трэба ўсім, без падзелу людзей паводле нацыянальных прыкмет, ратаваць беларускі народ, якога за шмат гадоў польскія і рускія асімілятары адвучылі ў сябе дома карыстацца роднай мовай.

Не раз думала і цяпер не перастаю здзіўляцца, да якой ступені трэба было дэнацыяналізаваць беларускі народ, каб такое мноства яго не адчувала ўнутранай патрэбы карыстацца матчыным словам?! Вось дзе трагедыя! У свеце мо такой не знойдзеш. Часта стаўлю на месца беларусаў рускі народ, і адразу прыходзіць думка, што, відаць, не перажыла б, бачачы павальную страту сваёй роднай мовы. Малайцы беларусы, што ўсё ж неяк трымаюцца ў такой экстрэмальнай сітуацыі, спадзяюцца на лепшае, хоць яно яшчэ ў густым тумане.

Калі я бываю ў сваіх родных у Башкірыі і даводжу тамашнім рускім пра трагізм беларускага народа, тут жа чую ад іх: "А чаго ж вы, рускія, нічога там не робіце дзеля выратавання беларускага народа? Без яго ж у славянскай супольнасці велізарная дзірка ўтворыцца". А вось дома, на Беларусі, я такое вельмі мала чую ад сваіх суродзічаў. Гэта яшчэ раз пераконвае мяне ў неабходнасці стварэння чагосьці падобнага на Рускі фонд беларускага Адраджэння. Нас жа тут больш за паўтара мільёна! З такой сілішчай можна істотна ўмацаваць нацыянальна духоўны патэнцыял беларускага народа. А вось калі такую сілішчу выкарыстоўваць у процілеглым напрамку, дык, напэўна, працэс поўнага заняпаду беларускай нацыі завершыцца ўжо ў першыя дзесяціголдзі новага тысячагоддзя. Каму прынясе гэта карысць? Адказ адзін: нікому! Ці ж нашкодзіла б еўрапейскай цывілізацыі, каб у яе геаграфічным цэнтры — Беларусі — развівалася на базе нацыянальнай мовы адметная ад усіх суседніх народаў культура? Наадварот, гэта толькі ўзбагаціла б духоўнае жыццё Еўропы. Вось дзеля гэтага і трэба папрацаваць усім, хто жыве на Беларусі.

Задумваючыся над нялёгкім ходам нацыянальнага Адраджэння беларусаў, не магу не выказаць сур'ёзнай трывогі ў сувязі з тым, што ім часта і вельмі ўмела падкідваюць, асабліва рознага роду "спецыялісты" па нацыянальным пытанні, такія ідэйкі, якія льюць ваду на кола чужога млына. Надзвычай уважлівымі трэба быць да сацыялагічных прагнозаў, паслухаўшы якія, могуць апусціць рукі нават самыя заўзятыя змагары за беларускую нацыянальную ідэю. Таксама лічу памылковым, што ў новым пашпарце грамадзяніна Рэспублікі Беларусь адсутнічае графа "нацыянальнасць". Столькі часу беларуская нацыянальная ідэя была пад забаронай, апаганьвалася, а цяпер, калі народ можа дыхаць на поўныя грудзі, у яго не будзе магчымасці засведчыць сваю нацыянальную прыналежнасць у пашпарце?! Пасвойму і я хацела б выкарыстаць такую магчымасць. Пішу "па-свойму" таму, што з-за павагі да той зямлі, мову і культуру якой палюбіла, прыняла як родную, вывучыла і засвоіла, дзе прайшло больш за палову майго жыцця, зямлі, з якой не развітаюся ўжо да самага скону, я хацела б нават запісацца беларускай. Думаю, што такое я заслужыла ў беларускага народа, бо ў яго культурна-моўнай стыхіі адчуваю сябе, як у родным доме. Толькі шкада, што такой стыхіі занадта мала для тых, хто хацеў бы хутчэй і шчыльней інтэгравацца ў беларускую культуру і мову. Усім падобным да мяне небеларусам, якія прынялі да сэрца, жывуць нацыянальнымі традыцыямі сваёй другой радзімы, вельмі ж ужо нестае беларускамоўных кантактаў на працы, у грамадстве і міжасобасных узаемаадносінах. Слаба нам дапамагаюць у гэтым сродкі масавай інфармацыі, кіно, прафесійныя тэатры, дзе гаспадыняй пакуль што не з'яўляюцца беларуская культура і мова.

Дапускаю, што мая спроба схіліць сваіх супляменнікаў да беларускасці можа застацца марным лямантам у пустыні. Тады хацелася б, каб мы хоць не ўмешваліся ў ход развіцця моўнай сітуацыі на беларускай зямлі, бо не нам, рускім, а яе карэннаму насельніцтву вырашаць, якой павінна тут быць дзяржаўная мова. Не сумняваюся, што ніхто з нас не жадаў бы, каб на этнічнай тэрыторыі рускіх вырашэнне гэтага лёсавызначальнага для кожнай нацыі пытання залежала ад волі не іх, а, скажам, татараў, немцаў, яўрэяў, чувашоў, башкіраў і г.д. Гісторыя на шматстайнай планеце Зямля адвяла кожнаму народу сваю дзялянку, якую ён павінен апрацоўваць, узбагачаць паводле сваіх нацыянальных традыцый. Жадаю поўнага іх росквіту на беларускай зямлі.

Нам стало известно

Восстановить справедливость!

С предложением признать ветеранами Великой Отечественной войны бывших политических заключенных национал-социалистического режима (узников гитлеровских концлагерей) обратились к премьер-министру республики Вячеславу Кебичу активисты республиканского фонда "Взаимопонимание и примирение".

В их обращении говорится, что в документах, принятых Верховным Советом и правительством Беларуси к празднованию 50-летия освобождения республики от немецко-фашистских захватчиков, не учтены интересы активных борцов против национал-социализма. К ним, как известно, относятся политические узники Освенцима, Майданека, Бухенвальда и многих других концентрационных лагерей, в которые попадали особенно опасные для фашистского режима люди — подпольщики, партизаны и их связные, военнопленные...

Однако жертвы нацистских преследований до настоящего времени не признаны участниками Великой Отечественной войны. Это несправедливо, считают в фонде "Взаимопонимание и примирение", и поэтому требуют, чтобы узников концлагерей признали, наконец, ветеранами Великой Отечественной войны с выдачей им соответствующих свидетельств и предоставлением льгот активного борца с фашистским режимом.

Белинформ.

Двумя абзацами

Валютные торги: спрос превышает предложение

Как и предполагалось, курс доллара на белорусском биржевом рынке продолжает расти.

На последних торгах Межбанковской валютной биржи он поднялся на 645 пунктов и составил 6750 белорусских безналичных рублей за доллар.

Надо отметить, что кривая спроса опять стала медленно, но упрямо подыматься вверх, и несмотря на то, что объем продажи высокий и на этот раз превысил 4 миллиона, аппетиты банков и их клиентов остаются неудовлетворенными. Так, спрос на последних торгах составил 5 миллионов 140 тысяч, а первоначальное предложение — только 2,5 миллиона.

Екатерина ВЫСОЦКАЯ.

Помогут ли нам шведы в борьбе с организованной преступностью?

В Беларуси с двухдневным визитом были делегации министерства юстиции Швеции во главе с послом по особым поручениям МИД Швеции, по вопросам международного сотрудничества в борьбе с терроризмом, наркобизнесом и другой тяжкой преступностью господином Матсом Марлингом.

В ходе визита состоялись деловые встречи в Минюсте республики, Министерстве внутренних дел. На них обсуждены вопросы борьбы с организованной преступностью, наркобизнесом, незаконной иммиграцией, которые имеют взаимный интерес. Переговоры завершились подписанием протокола рабочей встречи.

Белинформ.

Леонид Якубович — всегда в цене!

Во всяком случае, в Гомеле.

Во время проведения финала открытого областного фестиваля клубов "Что? Где? Когда?" один из зрителей "вырвал" у конкурентов газету "Поле чудес" с автографом ведущего одноименной передачи за 17 тысяч рублей. Другие предлагали только 10—16 тысяч.

РИД.

Мир не без добрых людей

Удивительное по нынешним временам милосердие проявили жители деревни Павловичи Кировского района Могилевской области по отношению к своему односельчанину Владимиру Щербичу, дом которого сгорел по нелепой случайности.

Колхоз помог со стройматериалами, и буквально за три выходных дня общими усилиями для Щербича был возведен добротный дом.

Борис МИХЕЕВ.

Не все так плохо

Ирис — не "Сникерс", но какой вкусный!

Дорогие "Сникерсы" многим родителям не по карману. А отечественных конфет в магазинах Брестской области почти не бывает.

Вот и выручает цех агрофирмы-колхоза "Рогознянский" Жабинковского района. Здесь выпускают очень вкусный и сравнительно дешевый ирис. Восемь человек, работающие в цехе, за месяц производят около полутора тонн продукции.

Новинка, выпускаемая в цехе, — ирисовая конфета в виде плитки. Делает это лакомство Анна Якимук, которая уже семь лет трудится на этом производстве.

Фото Эдуарда КОБЯКА, Белинформ.

Репортер узнал

Торговать ракетами на Комаровке запрещено

Министерство торговли Беларуси утвердило правила торговли на рынках республики, которые вступают в действие с 1 января 1994 года, — в целях усиления защиты интересов покупателей и улучшения организации работы.

Данные правила распространяются на все рынки республики, независимо от их профиля. Согласно им, юридическим лицам и предпринимателям, осуществляющим на рынке розничную торговлю или торгово-производственную деятельность, необходимо иметь лицензию. Плата за торговое место вносится единовременно до начала торговли, торговое место может быть закреплено за торгующим на неопределенный срок. С населения, посещающего рынок в качестве покупателей, взимание платы не допускается.

Новые правила запрещают частным лицам торговлю кондитерскими изделиями, солениями и маринованными грибами собственного производства, винно-водочными и табачными изделиями, другими продовольственными товарами. В число запрещенных попадают нефть, газ, уголь, а также товары, реализация которых запрещена или ограничена законодательством. К последним относятся драгоценные металлы и изделия, их содержащие, все виды вооружения и боеприпасы к ним, стратегические материалы, системы связи и управления военного назначения, а также ракетно-космические комплексы.

Александр МОЛЧАНОВ.

ЗАМЕЖЖА

ИТАР-ТАСС*ИНТЭРФАКС*НАРОДНАЯ ГАЗЕТА

Пульс дня

Новая основа отношений

В Вашингтоне руководитель администрации президента РФ Сергей Филатов встретился с членом сенатского комитета по иностранным делам конгресса США от Республиканской партии Ричардом Лугаром и руководителями библиотеки и исследовательской службы конгресса.

Кризис должен решаться коллегиально

Соединенные Штаты не собираются в одностороннем порядке предпринимать шаги для того, чтобы разрешить возникший острый кризис в отношениях с Северной Кореей, заявил помощник Государственного секретаря США по делам Восточной Азии и Тихого океана Уинстон Лорд. В интервью телекомпании Си-эн-эн он отметил, что все свои действия администрация Билла Клинтона намерена согласовывать с правительствами Японии, Южной Кореи и руководством Организации Объединенных Наций.

Продолжение войны — полный абсурд

Продолжение боевых действий в Боснии и Герцеговине — это абсурд, ведущий к катастрофе. Прочный и длительный мир, к которому стремится боснийское население, невозможно построить на страданиях людей. Об этом заявил министр иностранных дел Франции Ален Жюппе в статье, опубликованной парижской газетой "Либерасьон" и посвященной перспективам урегулирования конфликта в бывшей Югославии.

Выборы будут демократичными

Лидеры Южноафриканского патриотического фронта (ПФ), встретившись на территории Бантустана Квандебеле, приняли решение в ходе намечаемых на конец апреля первых в истории ЮАР выборов с участием черных "выступать под знаменами Африканского национального конгресса".

Достигнутое ими соглашение, заявил официальный представитель АНК, преследует своей целью "усилить возглавляемый процесс предвыборный фронт для того, чтобы добиться максимального единства народа и обеспечить победу его подлинных представителей на выборах".

"Глобл пэнл"

Новые тенденции в современном мире, политика в области безопасности, развитие торгово-экономических связей, в том числе со странами Восточной Европы, — эти и другие вопросы будут находиться в центре внимания международной конференции "Глобл пэнл", которая открылась в голландском городе Маастрихте на юге страны.

Ежегодный форум, организуемый действующим в Нидерландах европейским исследовательским центром, на сей раз собрал около 800 участников из разных стран мира.

Две встречи...

Государственный секретарь США Уоррен Кристофер планирует провести две встречи с председателем исполкома Организации освобождения Палестины (ООП) Ясиром Арафатом. Они должны состояться в ходе начинающегося в понедельник продолжительного зарубежного турне главы внешнеполитического ведомства, в ходе которого он посетит Европу, Ближний Восток и Северную Африку.

...Мы ищем новые подходы

К новым подходам в миротворческой и гуманитарной деятельности Организации Объединенных Наций призвал ее Генеральный секретарь Бутрос Бутрос Гали, представляя в пятом комитете Генеральной Ассамблеи (административные и бюджетные вопросы) бюджет ООН на 1994—1995 гг.

"Предлагаемый бюджет по программам ООН на двухлетний период составляет 2749 млн. долларов. Это на 232 млн. долларов больше, чем бюджет 1992—1993 гг.", — заявил Бутрос Гали.

Рекордный уровень экспорта алмазов

Экспорт и импорт прошедших огранку алмазов в США выросли за первую половину 1993 года до рекордного уровня, заявила Ассоциация американских алмазопромышленников (АДИА).

По сведениям АДИА, в страну было импортировано обработанных алмазов общим весом 4,8 млн. каратов на сумму более чем 2,1 млрд. долларов (на одну треть больше по сравнению с аналогичным периодом 1992 года, когда стоимость соответствующего импорта составила 1,6 млрд. долларов).

Динамика рынка нынешнего года, полагает председатель АДИА Ллойд Джэйфф, свидетельствует о том, что рекорд 1989 года в этой области будет побит (тогда за первую половину года было импортировано алмазов общим весом 4,5 млн. каратов на сумму 1,9 млрд. долларов).

За указанный период нынешнего года все основные партнеры, продающие в США алмазы, увеличили свой экспорт (в долларовом исчислении), наиболее активно — Россия.

Что касается экспорта из США, указывает АДИА, то он составил 560 тыс. каратов (716 млн. долларов) за первое полугодие текущего года, превысив на 31 проц. аналогичные показатели прошлого года.

Быть женственной в Токио не просто...

Высокие цены на жилье, продукты питания, одежду и многое другое, включая косметику и украшения, в самой дорогой для жизни столице мира — Токио стали причиной того, что сейчас более половины всех проживающих в нем женщин вынуждены трудиться полный рабочий день или подрабатывать по нескольку часов.

Причем это время, согласно данным проводящегося вот уже скоро 40 лет исследования токийского муниципалитета, сильнее всего затрагивает женщин пенсионного возраста — каждой пятой трудящейся представительнице "столичного женского пролетариата" 55 лет или больше. По сравнению с 1987 годом число работающих женщин в Токио выросло на 3,4 процента и достигло сейчас 5,08 млн. человек.

В брачной постели лучше, чем на смертном одре

Любовь, а не наказание поможет заблудшему найти правильный путь.

Этим, видимо, руководствовался 50-летний мусульманский священник Рахим Бакш, проживающий в бангладешском городе Кокс-Базар, когда предложил руку и сердце 31-летней Таслиме Насрин — писательнице, обвиненной в богохульстве.

Ее имя стало известно несколько месяцев назад, когда фундаменталистская группировка "Совет солдат ислама", базирующаяся в городе Силхет (северо-восток страны), вынесла ей смертный приговор. Т.Насрин вменялось в вину оскорбление священного Корана, поскольку в своих книгах она выступила против полигамии и открыто говорила о том, что женщины в Бангладеш абсолютно бесправны, в том числе в сфере интимных отношений.

Рахим Бакш, однако, считает, что Таслима, ратующая за равноправие полов в сексе, еще не потеряна для общества и вполне могла бы "перековаться", если бы стала его третьей женой. "От прежних браков у меня сейчас 16 детей, и я не буду иметь ничего против того, чтобы расширить семью", — заявил он.

Дипломат должен чувствовать себя комфортно в тюремной камере и уметь делать трепанацию черепа

Теоретические знания для отправляющихся за рубеж американских дипломатов, конечно же, важны. Но ничто не заменит им в работе практических навыков. Рассудив так, руководство государственного департамента предусмотрительно позаботилось о том, чтобы в новом центре подготовки института внешнеполитической службы США была и своя... тюремная камера.

Да, почти как настоящая, со стальными решетками, с усыпавшими бетонные стены и пол клопами и тараканами (правда, пластиковыми). "Здесь слушателей испытывают на прочность по сценарию "полночного экспресса", — говорит заместитель директора центра Даглас Лэнген. О том, как важно для дипломата искусство выживания, он знает не понаслышке: работа в посольстве США в Турции — стране, где разыгрывается действие знаменитого фильма режиссера Алана Паркера о злоключениях молодого американца в казематах военного режима — многому его научила.

По соседству с камерой расположены "визовые окошки". Это тоже практическая лаборатория. Здесь будущие консульские сотрудники учатся вести дело с отстоявшими длинные очереди, находящимися на грани истерики гражданами "страны зет", которые добиваются разрешения на въезд в Соединенные Штаты. Условия — максимально приближенные к боевым.

Построенный в пригороде Вашингтона Арлингтоне и обошедшийся казне в 63 млн. долларов центр подготовки института внешнеполитической службы рассчитан на прием 15 тыс. слушателей в год. Курсы для различных групп рознятся — начиная от кратких семинаров повышения квалификации и кончая двухгодичными программами с интенсивным обучением на одном из 65 языков народов мира. "Выпускники этого института должны стать проводниками наших интересов за рубежом, — заявил, открывая центр, госсекретарь США Уоррен Кристофер. — Они научатся не только пропагандировать наши ценности, но и защищать наши экспортные интересы, оберегать не только безопасность наших граждан, но и их интеллектуальную собственность".

Именно такие новые масштабные цели ставятся сегодня, после окончания "холодной войны", перед американскими дипломатами. Однако, считают руководители арлингтонского "МГИМО", слушателям надо дать представление и о самых приземленных материях. Поэтому в полный курс обучения входят, среди всего прочего, посещения морга клиники университета имени Джорджа Вашингтона. "Никуда не денешься, — говорит второй заместитель директора центра Джон Спротт. — Когда в иностранной столице, скажем, в гостинице "Хилтон" или "Савой" умирает американский турист, заниматься всеми формальностями, связанными с опознанием и транспортировкой тела на родину, оповещением родных, приходится нашим молодым посольским и консульским работникам".

Фестивали

Играть надо, как Петров. Или вообще не играть

Елена МОЛОЧКО,
Василий МАЙСЕЁНОК (фото)

Кажется, слухи о духовном обнищании нашего общества сильно преувеличены. По крайней мере международный фестиваль искусств "Белорусская музыкальная осень", который открылся 20 ноября в Белгосфилармонии, начался с двух аншлаговых концертов. Зал был полон публики, несмотря на прямо-таки январские холода, а также высокие цены на билеты. На сцене царил Николай Петров, выдающийся российский пианист, признанный сегодня, пожалуй, исполнителем номер один после гениального Рихтера. Только Богу да еще, впрочем, руководству филармонии известно, как удается "заполучить" для Минска таких валютных музыкантов. К тому же один из концертов Петрова был и вовсе благотворительным — в фонд "Дети Чернобыля", которому как раз в эти дни исполнилось три года.

Нынешний сезон полон также и славными музыкальными юбилеями. Во-первых, самому фестивалю "Белорусская осень" исполняется двадцать лет. Во-вторых, пятидесятилетие отметил Николай Петров. Пианист-виртуоз, технических сложностей для него, кажется, просто не существует, однако в нынешний приезд Петров поразил другим качеством своего таланта: внутренним благородством, отточенностью и филигранностью исполнения. Как замирал, как растворялся зал (а публика сидела даже на сцене), когда звук падал до трех пианиссимо и все же не исчезал, а, напротив, заполнял собой все пространство. Какой энергией, темпераментом заряжались мы от вдохновенных, мощных, раскованных пассажей пианиста! Как глубоко заставлял он нас чувствовать, как радостно сам отдавался стихии искусства! Шуман, Прокофьев, Мусоргский — фортепианная программа была посвящена учителю Петрова, профессору Московской консерватории, талантливому пианисту Якову Заку, 80-летие которого отмечали в этом году музыканты. Программа была исполнена блестяще! На "бис" Петрова вызывали одиннадцать раз. Студент консерватории, сидевший рядом со мной, произнес, словно что-то вдруг решил для себя самого: "Играть надо, как Петров. Или вообще не играть".

Из филармонии люди выходили просветленные, преисполненные благородства, простившие миру все его несовершенства... И мало кто из публики был в курсе, на фоне какого серьезного скандала, эпицентром которого явилось имя самого выдающегося пианиста, пришлось выступать перед нами Николаю Петрову. Дело в том, что примерно полтора года назад телекомпания "Останкино" продала эксклюзивное право на использование архивных аудио- и видеозаписей классической музыки Гостелерадиофонда мало кому известной частной американской фирме. Теперь, чтобы послушать, к примеру, молодого Гилельса, мы будем идти на поклон к американцам. Они, конечно, не откажут, но за пользование кассетами попросят заплатить — 200 долларов за минуту, скажем. А в архиве Гостелерадиофонда, замечу, собраны не только записи российских музыкантов, но и белорусских, литовских, грузинских — мы же были едины, и в Москве за десятилетия собрались уникальные записи из всех республик. Так что конфликт впрямую касается и нас — "Останкино", по сути, распорядилось имуществом, которое принадлежит не только ему. Николай Петров вступился за сохранение национального достояния, он оказался единственным из музыкантов, которого волнует его судьба. За это ему пришлось выдержать и оскорбления, и прямые угрозы (сделка-то миллиардная!). Дело приняло такой серьезный оборот, что пианист обратился за помощью на Петровку, чтобы выделили охрану для его дома. В Москве уже состоялось несколько судебных заседаний. В суть конфликта посвящено правительство. Но каким будет исход, до сих пор не ясно. Конечно, как личности, гражданину вся эта история лишь добавляет Петрову авторитета и уважения. Но каково ему заниматься в такой атмосфере искусством? Так что хочу еще раз искренне восхититься талантом и мужеством музыканта.

Ну, а наш фестиваль "Белорусская музыкальная осень" продолжает свою работу до 30 ноября. Уже выступил блестящий скрипач из Бельгии Юрий Брагински и наша знаменитая академическая хоровая капелла имени Г.Ширмы. С удовольствием отмечаю высокий профессиональный уровень, на котором прошли оба концерта. Творческая планка, поднятая Петровым в дни открытия, не опущена!

Надвор'е

Сёння днём па рэспубліцы чакаецца надвор'е пераважна без ападкаў. Тэмпература паветра ў Гродне, Віцебску — 3—5, Брэсце, Мінску — 4—6, Гомелі, Магілёве — 5—7 градусаў марозу.

У наступныя двое сутак характар надвор'я істотна не зменіцца.

Астранамічны каляндар — 26.11.

Узыход і заход сонца: Мінск — 7.56, 15.58; Віцебск — 7.53, 15.42; Магілёў — 7.45, 15.47; Гомель — 7.37, 15.51; Гродна — 8.12, 16.13; Брэст — 8.04, 16.22.

Даўжыня дня ў Мінску — 8.02.

Поўня — 29 лістапада.

КАТЫ

Аляксандр ЛУКАШУК

(Працяг. Пачатак у N 230.)

Цуд, які не адбыўся

Ордэр на арышт і вобыск N 231 начальнік Старобінскага райаддзела НКУС Макар Гарбачэўскі мог выпісваць з асаблівым задавальненнем. У сакрэтнай даведцы на 42-гадовага Міхаіла Сямёнавіча Бунцэвіча, беларуса, пісьменнага, ахоўніка Старобінскага дзяржбанка, гаварылася: "У 1920 годзе пры арганізацыі Беларускай рады выступаў супраць Савецкай улады і змагаўся супраць Чырвонай Арміі. Каля мястэчка Семежава пад націскам чырвоных часцей крычаў паўстанцам не адступаць, а змагацца да апошняга, і калі іх атрад быў разбіты, Бунцэвіч Міхаіл паспеў схапіць сцяг Беларускай рады, які цяпер захоўваецца ў яго альбо яго брата Піліпа, арыштаванага органамі НКУС".

На допыце Бунцэвіч не прызнаў свайго ўдзелу ў Слуцкім паўстанні, адхіліў абвінавачванні ў дэзерцірстве. Пра тое, чаго яму гэта каштавала, трэба гаварыць асобна. Але факт застаецца фактам: памочнік оперупаўнаважанага Казлоў мусіў запісаць катэгарычнае адмаўленне арыштаваным усіх абвінавачванняў. Тады ў ход пайшлі сведкі. Дапытаны работнік банка Ісаак Голуб заявіў, што Бунцэвіч браў удзел у Слуцкім паўстанні і падтрымліваў контррэвалюцыйную сувязь са сваім братам Піліпам, арыштаваным НКУС. Праўда, сам Голуб нічога гэтага не ведаў і спасылаўся на двух чалавек, якія гэта яму расказвалі. Адзін з тых двух, Кандрат Караба, пацвердзіў, што бачыў, як Бунцэвіч ехаў на кані ў бок Семежава, а таксама дадаў, што Бунцэвіч агітаваў яго не падпісвацца на пазыку, сцвярджаючы, што карысці ад яе ніякай няма. Абвінавацію Бунцэвіча ва ўдзеле ў Слуцкім паўстанні і яшчэ адзін сведка, Шлома Левітан. Прынамсі, менавіта так былі запісаны іх паказанні ў пратаколах допытаў.

Следчую справу Бунцэвіча Гарбачэўскі і Казлоў накіравалі на разгляд асобай тройкі НКУС БССР . Аднак той факт, што Бунцэвіч не прызнаў сябе вінаватым, ускладніў работу органаў. Бунцэвіча афіцыйна абвінавацілі ў тым, што ён праводзіў контррэвалюцыйную агітацыю супраць мерапрыемстваў партыі і ўрада і даказваў непазбежнасць гібелі Савецкай улады. Згодна з выпіскай з пратакола N 66 ад 3 лістапада 1937 года, тройка пастанавіла заключыць Бунцэвіча ў папраўча-працоўны лагер тэрмінам на 10 гадоў.

Але пасля 37-га ішоў 1938 год. Сталін памяняў Яжова на Берыю, пасля партыйнага пленума на пачатку 1938-га адны каты пачалі душыць іншых — цяпер ужо каралі за парушэнні сацыялістычнай законнасці. Пачалі мяняць кадры НКУС у рэспубліках: замест Бермана прыехаў Наседкін, якога неўзабаве памяняў Цанава.

Тым часам да справы зэка Бунцэвіча пачалі далучацца новыя дакументы. Першым з іх стаў ліст зняволенага Тайшэцкага лагера Бунцэвіча пракурору БССР. На 12 старонках Бунцэвіч апісваў сваё жыццё, сваякоў і даводзіў, што сведкі па яго справе раней гаварылі супрацьлеглае таму, што запісана следчым. У справу падшыты і ліст сына Бунцэвіча Кастуся, вучня 7-га класа, адрасаваны Сталіну. Малы бацькаў заступнік пісаў кату: "Мой бацька ніколі нідзе не быў, ні за мяжой, ні ў белых. Усе грамадзяне мястэчка Старобін са здзіўленнем гавораць: за што Бунцэвіча Міхаіла арыштавалі, здаецца, ён быў сумленны чалавек? Таварыш Іосіф Вісарыёнавіч! Пераканаўча прашу разгледзець маю прапанову. Цераз людзей-паклёпнікаў яму давялося несці незаслужанае пакаранне". На лістку, вырваным са школьнага сшытка, стаіць дата: 9 кастрычніка 1939 года. Ліст хутчэй за ўсё напісаны пад дыктоўку кагосьці са старэйшых, якія спрабавалі надаць звароту "афіцыйны" стыль. Аўтар дакладна называе непасрэдную прычыну зняволення Бунцэвіча: "людзі-паклёпнікі", хаця, безумоўна, ніколі не бачыў кардоннай папкі са справай НКУС. Яшчэ чатыры пісьмы ў абарону мужа напісала жонка арыштаванага Клаўдзія Бунцэвіч.

Далейшыя матэрыялы архіўнай справы Бунцэвіча сведчылі аб нараджэнні цуда, які набываў усё больш выразныя формы з кожным новым перагорнутым дакументам. Згодна з загадам НКУС № 00116, які прадугледжваў у выпадку пратэсту перагледзець і даследаваць справу на працягу 10 дзён, кіраўніцтва Тайшэцкага лагера накіравала заяву Бунцэвіча пракурору БССР. У сакавіку 1940-га сведку Ісаака Голуба зноў выклікалі на допыт. У пратаколе з'явіўся зусім новы запіс: "Аб правядзенні контррэвалюцыйнай агітацыі Бунцэвічам Міхаілам я нічога не магу паказаць, бо я за ім гэтага ніколі не заўважаў, за выняткам таго, што ў прыватных размовах Караба Канстанцін у 1937 годзе летам гаварыў, што Бунцэвіч прыняў удзел у Беларускай радзе. Але чамусьці да лета 1937 года ён аб гэтым нічога не гаварыў".

У адзін дзень з Голубам быў зноў дапытаны Левітан, які ўвогуле заявіў, што ніякіх паказанняў аб удзеле Бунцэвіча ў Слуцкім паўстанні не даваў.

Новыя работнікі Старобінскага НКУС падрыхтавалі пастанову на імя новага наркома Лаўрэнція Цанавы, у якой гаварылася: "Рашэнне асобай тройкі НКУС БССР ад 3 снежня 1937 года адмяніць, Бунцэвіча Міхаіла Сямёнавіча з-пад варты вызваліць. Гэтую пастанову для выканання праз 1-ы спецаддзел НКУС БССР накіраваць у Тайшэцкі лагер НКУС СССР, 2-і агульналагерны пункт "Ударны" па месцы знаходжання". І подпісы новых работнікаў Старобінскага райаддзела і Мінскага абласнога ўпраўлення НКУС — Герасімаў, Васілеўскі, Масквічоў. 6 красавіка нарком унутраных спраў Цанава зацвердзіў пастанову сваім подпісам.

Як вынікае з дат на дакументах, яшчэ за два дні да подпісу Цанавы старшы оперупаўнаважаны сяржант ДБ Пракоф'еў, які працаваў у 1-м спецаддзеле НКУС БССР, накіраваў дэпешу пад грыфам "Вельмі тэрмінова. Вызваленне. Зусім сакрэтна" ў Тайшэцкі лагер і копію ў 1-ы спецаддзел НКУС СССР у Маскву. Пастанова аб адмене рашэння тройкі і вызваленні Бунцэвіча паляцела ў Сібір.

З кожным дакументам, які знаходзіўся ў архіўнай справе Міхаіла Бунцэвіча, усё больш рэальным рабіўся цуд, міфічны выпадак вызвалення. Сваёй выключнасцю ён быў абавязаны не толькі стойкасці самога Бунцэвіча і клопатам сям'і, якая не адракласяад бацькі, але ў першую чаргу страху Сталіна перад сваімі памагатымі. Любы дыктатар жыве ў пастаянным страху перад занадта актыўнымі паплечнікамі і час ад часу робіць папераджальную рубку галоў — калі паспявае. Сталін звычайна паспяваў, і палітычная кан'юнктура ў справе Бунцэвіча, такім чынам, склалася выключна спрыяльная. Трэба было, як кажуць, не прапусціць момант.

Кароткі адказ з Тайшэта ў Мінск накіравалі чамусьці толькі ў лістападзе 1940 года. Паведамлялася, што Бунцэвіч этапіраваны з Тайшэтлага ў Карлаг і запыт НКУС БССР перапраўлены туды. Сем месяцаў маўчання ў адказ на так званае вельмі тэрміновае вызваленне выклікалі непаразуменне: гэта была норма? Ці Бунцэвічу перастала шанцаваць, ці, можа, зноў мяняліся часы? Адказ далі далейшыя дакументы гэтай незвычайнай справы, і ён аказаўся непасрэдна звязаным з імем былога начальніка Старобінскага райаддзела НКУС Макара Гарбачэўскага, які выпісваў ордэр на арышт Бунцэвіча.

Пастанову аб адмене рашэння асобай тройкі НКУС у справе Міхаіла Бунцэвіча і яго неадкладным вызваленні 1-ы спецаддзел НКУС БССР паслаў у Тайшэцкі лагер, дзе знаходзіўся арыштаваны. Але Бунцэвіча па этапу перавялі ў адзін з лагераў Карлага, пра што з Тайшэтлага паведамілі ў Мінск толькі праз 7 месяцаў. Чаму і дзе блукала папера дагэтуль, можна толькі здагадвацца. Адну з верагодных версій падказаў сам архіўны дакумент аб вызваленні Бунцэвіча. Яго павінны былі падпісаць дзве службовыя асобы: непасрэдны выканаўца сяржант ДБ Пракоф'еў (і яго подпіс стаіць) і начальнік 1-га спецаддзела НКУС БССР — гэтага подпісу няма.

Прозвішча начальніка, які проста мог пакласці пастанову аб вызваленні пад сукно, — Гарбачэўскі Макар Давідавіч, той самы, які выпісваў некалі ордэр на арышт Бунцэвіча. З пасады кіраўніка Старобінскага райаддзела НКУС ён пайшоў на павышэнне ў Мінск, дзе за асаблівыя заслугі ўзначаліў 1-ы спецаддзел. Адмена прыгавору і зняцце абвінавачванняў з Бунцэвіча маглі падарваць кар'еру Гарбачэўскага: якраз у тыя месяцы берыеўцы з ласкі партыі выразалі выбраных яжоўцаў.

Наступная сакрэтная паперка ў справе Бунцэвіча з'явілася праз 8 месяцаў пасля пастановы аб яго вызваленні: усю справу адправілі з Мінска ў Старобін — для даследавання. Загадвалася сведку Кандрата Карабу перадапытаць з мэтай удакладнення і пацвярджэння сваіх паказанняў. Заданне было недвухсэнсавае, і 9 студзеня 1941 года Караба, ахоўнік Старобінскага банка, як і патрабавалі з Мінска, паказанні супраць Бунцэвіча, які таксама працаваў ахоўнікам, пацвердзіў.

У пратаколе допыту запісаны яго адказы: "Паміж удзельнікаў банды "Беларускай Рады" знаходзіўся Бунцэвіч, які разам з іншымі накіроўваўся ў Завішчыцы. З размоў удзельнікаў банды ведаю, калі з маёй падводы здымалі скрыню з патронамі, дык павінны былі накіравацца ў Семежава. І больш аб удзеле Бунцэвіча ў бандзе "Беларуская рада" мне нічога не вядома. Бунцэвіч гаварыў, што жывецца дрэнна, няма хлеба, раней жылося ў некалькі разоў лепей, чым цяпер". Следчыя папрасілі Карабу назваць сведак антысавецкіх размоў Бунцэвіча. Той адказаў так: "У памяшканні банка я змяняў Бунцэвіча, і ён адразу дахаты не пайшоў, бо быў моцны дождж, і ўсе размовы, апроч яго і мяне, ніхто не чуў".

Следчыя дапыталі яшчэ сем чалавек, і ніхто болей не пацвердзіў ніякіх абвінавачванняў. Тым не менш следчы ўпраўлення НКУС па Мінскай вобласці сяржант ДБ Парахневіч напісаў і падпісаў пастанову, згодна з якой папярэдняе рашэнне адмянялася, скарга асуджанага лічылася неабгрунтаванай. Гэтую пастанову трэба было падпісаць начальніку ўпраўлення НКУС Мінскай вобласці Васілеўскаму, начальніку следчай часткі Сімахіну, зацвердзіць пастанову павінен быў сам наркам Цанава. Ні даты, ні патрэбных подпісаў, апроч подпісу сяржанта ДБ Парахневіча, на дакуменце няма. Як сцвярджаў пракурор Мінскай вобласці Шнітко ў 1959 годзе, калі пераглядалася гэта справа, пастанова, якая адмаўляла ў вызваленні Парахневіча, проста не мела юрыдычнай сілы. Але былі іншыя сілы, зацікаўленыя, каб арыштаваныя паводле іх ордэраў не вызваляліся датэрмінова.

Бунцэвіч правёў у лагерах 10 гадоў і вярнуўся ў Старобін у 1946 годзе. Жыць яму заставалася нядоўга — праз тры гады, на 54-м годзе жыцця, ён памёр. Удава прасіла назначыць ёй пенсію, але ворагам народа і членам іх сям'яў пенсій не давалі — трэба было забяспечваць пенсіянераў НКУС. Наўрад ці Бунцэвіч сустракаўся з былым начальнікам райаддзела НКУС Гарбачэўскім, які аддаваў загад на арышт і, магчыма, не дапусціў яго вызвалення. Але з адным персанажам, які адыграў драматычную ролю ў лёсе Бунцэвіча, ён мог сустрэцца ў Старобіне, але ніколі не ведаць гэтага.

Справа Бунцэвіча адкрываецца даведкай, паводле якой, уласна, яго і арыштавалі. Пасля апісання ўдзелу Бунцэвіча ў Слуцкім паўстанні рукой энкавэдзіста ў дужках пазначана: "Матэрыял асв. "Горкі". Асв. — гэта скарочанае ад "асведаміцель".

Сексот "Лермантаў"

Вочы і вушы органаў, яны былі і ёсць паўсюдна. Іх і сёння берагуць як зрэнку вока, спецыяльныя артыкулы ў законах ахоўваюць іх правы. Але і саўдзельнікі ў мінулых злачынствах спяць спакойна — нікога не судзілі, па ўсёй Беларусі добра калі з паўтузіна імёнаў даносчыкаў назвалі, ды і тыя ў асноўным са свету літаратуры і мастацтва. А ў вёсках, на заводах, у інстытутах, вайсковых часцях — іх лічылі на тысячы. Старобінскі НКУС меў сваю шырокую сетку даносчыкаў. Іх прозвішчы значыліся ў даведках-даносах, паводле якіх і выбіраліся ахвяры. Ёсць яны і ў некаторых архіўных справах няшчасных.

У 50-я гады, калі рэжым вырашыў дараваць частцы ахвяр тое, што яны былі ахвярамі, пад час рэабілітацыі супрацоўнікі КДБ пачалі перагляд спраў. Пісалі даведкі, правяралі былых так званых польскіх шпіёнаў з выездам на месца, але не забываліся і на даносчыкаў. Іх мянушкі і прозвішчы замазвалі чарнілам, каб і праз 50 гадоў ніхто не прачытаў. Некаторыя акалічнасці і дакументы дазваляюць датаваць адну з такіх заштрыховак у архіўнай справе, пачатай Старобінскім НКУС і перададзенай у спецархіў у Мінск, 10-м сакавіка 1953 года. І тыдня не мінула, як сканаў Сталін, а нечая спрытная рука пачала клапаціцца аб памочніках катаў.

Папера, на якой друкаваліся даведкі і прозвішчы асведаміцеляў, як знарок падабраная, каб няможна было прачытаць з адваротнага боку, — грубая і тоўстая. І літары звычайнай друкарскай машынкі — а электрычных тады не было — не праціскалі яе. Ды і паводле інструкцый, відаць, падобныя дакументы складаліся ў адным экземпляры, копій не рабілі.

Безумоўна, сучасная крыміналістычная тэхніка лёгка справілася б з задачай разабраць замазаныя, схаваныя прозвішчы даносчыкаў, але наіўна было б чакаць дапамогі з боку тых органаў, якія такой тэхнікай валодаюць. Іх задача адваротная — каб ніхто не прачытаў і не назваў імёны верных сяброў чэкістаў.

Але прачытаць імёны памочнікаў катаў усё ж можна, нават калі атрымаў архіўную справу ўсяго на пару гадзін, і ў раздзявалку КДБ Беларусі, якую часова выкарыстоўвалі пад чытальную залу на некалькі чалавек, увесь час незнарок заходзяць прапаршчыкі і заглядваюць афіцэры. Пад мініяцюрным павелічальным шклом вугалкі характэрнага шрыфту друкарскай машынкі Старобінскага НКУС, якія выступалі з-пад чарнільных плям, складваліся ў літары, літары — у словы. Вось словы, якімі называлі даносчыкаў у Старобіне і якія стаяць на пачатку многіх спраў НКУС:

Горкі — паводле ягоных даносаў быў арыштаваны Міхаіл Бунцэвіч, бацька шасцярых дзяцей; расстраляны жыхар вёскі Застарынне Станіслаў Главінскі, які пакінуў сіротамі дваіх дзяцей; таксама расстраляны яго аднавясковец Вікенцій Кальчынскі.

(Працяг будзе.)

Праграма тэлеперадач

Пятніца, 26 лістапада

Беларускае тэлебачанне

8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Пад купалам Сусвету.
8.25. "Сібірскія адрасы як песень". Дак. фільм.
8.55. Дошка абвестак.
9.00. Геаграфія Беларусі. 9-ы клас.
9.30. "Салодкі ручай". Тэлесерыял.
9.55. "Балет Ігара Майсеева".
11.00. Пазіцыя ўрада. Актуальнае інтэрв'ю.
11.15. "Пра цымбалы і трохі пра сябе..." Кампазітар Віктар Войцік.
12.30. "Лясная сімфонія".
13.00. Навіны (з сурдаперакладам).
13.40. Кінанастальгія. "Музычная гісторыя".
15.00. "А старых людзі казалі..." "Упарты чалавек". Дак. фільмы.
15.40. "Праўстанне". Мастацкі фільм. 3-я серыя.
16.50. "ПІК" прадстаўляе: "Вінегрэт".
17.40. Прэм'ера кнігі. Н.Маеўская.
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Абласныя навіны (Магілёў).
19.10. Крэдытна-фінансавая палітыка: праблемы і вырашэнні.
19.55. "Слухаючы Моцарта..." Відэафільм з удзелам Дзяржаўнага камернага аркестра Беларусі.
20.35. Кантакт.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. Пад купалам Сусвету.
21.45. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — НІКа. "Сем крыкаў у акіяне". Мастацкі фільм. "Штовечар — анекдот..."

Канал "Астанкіна"

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
6.45. Гадзіна выбаршчыка.
7.45. Фірма гарантуе.
8.00. Навіны.
8.20. Фільм — дзецям. "Зорачка і кулянята".
9.05. Алесі і кампанія.
9.35. Мелодыі і рытмы Бурацці.
10.00. Клуб падарожнікаў (з сурдаперакладам).
10.50. Прэс-экспрэс.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. Амерыка з М.Таратутам.
11.50. "Рускій мір".
12.25. Прыйсці і выстаяць. А.Суўпанава.
13.15. Мульфільм.
13.35. "Імёны на карце. Шлях да Сахаліна".
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Брыдж.
14.50. Бізнес-клас.
15.10. Алесі і кампанія.
15.40. 50x50.
16.50. Азбука ўласніка.
17.00. Навіны.
17.20. Руха расійскага выбару.
17.40. Чалавек і закон.
18.10. Надвор'е.
18.15. Амерыка з М.Таратутам.
18.45. Гадзіна выбаршчыка.
19.25. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.45. Поле цудаў.
21.45. Мастацкі фільм "Твін Пікс".
22.45. Чалавек тыдня.
23.00. Навіны.
23.25. Мутляд.
0.10. Палітбюро.
0.50. Аўта-шоу.
1.20. Я аналь славуты.
2.25. Прэс-экспрэс.

Канал "Расія"

6.00. Расія. Федэральны сход.
7.00. Весткі.
7.20. Патрабуюцца... патрабуюцца.
7.30. Час дзелавых людзей.
8.00. Пантэкс.
8.10. Цікі дом.
9.05. Белая варона.
9.50. Рэпуа-шпагер.
10.20. Вялікі скандал.
10.50. "Санта-Барбара".
11.40. А.Купрын. "Гамбрынус". Частка 1-я.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
13.20. А.Купрын. "Гамбрынус". Частка 2-я.
14.40. "Паезд на Албанію".
15.10. Там-там навіны.
15.25. "А музыка даражэй за грошы".
16.25. Правінцыя.
16.55. "Чорная страла". Мастацкі фільм.
17.45. Расія. Федэральны сход.
18.35. Сата кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.25. Шарман-шоу.
20.45. "Захады экспрэс". Мульфільм для дарослых.
20.55. "Экспацэнтр" прадстаўляе.
21.00. "Фрак народа".
22.00. Весткі.
22.20. Аўтаімпенне.
22.25. Зоркі гавораць.
22.30. Спартыўная карусель.
22.35. 3 залы Вярхоўнага суда РФ.
22.50. Вячэрні салон.
0.20. "Напярэд да мінулага". Музычная праграма.

Санкт-Пецярбург

6.30. Інфарм-ТБ.
6.45. "Сябры". Мульфільм.
7.00. Этнасы Зямлі.
7.30. "Калыханка з ляялькай". Фільм-канцэрт.
8.05. "На парозе ночы". Мастацкі фільм.
9.00. Выбары.
9.45. Казка за казкай.
10.30. Хуткая дапамога.
11.00. Сем сланоў.
11.30. Падарожжа па Усходзе.
11.45, 14.25, 16.05, 20.45, 1.05. Музычны момант.
11.50. "Марыца". Мастацкі фільм.
13.20. "Краіна шчасця". Мастацкі фільм (Фінляндыя).
14.30. Інфарм-ТБ.
14.40. "Цыркун". Мульфільм.
14.55. "Адам і Ева плюс".
15.25. "Партрэты". Дак. фільм.
15.55. "Крыжыкі-нулікі". Тэлегульня.
16.30. Барометр.
16.45. Новы Пецярбург.
17.30. Каўказ: былы, зброя?
18.10. Вялікі фестываль.
18.30. Інфарм-ТБ.
18.55. Выбары.
19.45. Спорт.
20.00. Сення.
20.40. Тэлемагазін.
20.50. "Хранограф".
21.00. Літаратурна-мастацкая праграма.
21.50. Ух-энд.
22.35. Наш стыль.
22.45. Інфарм-ТБ.
23.05. "Страх уначы". Мастацкі фільм (ЗША).
0.45. "Дон Паскуале". Фільм-опера.

Субота, 27 лістапада

Беларускае тэлебачанне

8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Пад купалам Сусвету.
8.25. "Сем крыкаў у акіяне". Мастацкі фільм.
9.55. Урокі здароўя.
10.10. Паказвае Гродна. Мастацка-публіцыстычная праграма.
11.00. Тыдзень планеты.
11.50. М.Літвін. Харавы цыкл "Родныя вобразы".
11.45. "З душой". "Партрэт на фоне замка". Дак. фільмы.
12.35. "Сення ў нашай хаце свята". Саўгас "Заказальскі" Драгічынскага раёна.
13.05. Вершы Людмілы Рублеўскай.
13.20. Дом кіно.
13.55. Хрысціянская праграма.
14.40. "Мой маленькі поні". Мульфільм.
15.05. Маладзечна-94. Прэзентацыя II Міжнароднага фестываля беларускай песні.
16.05. Студыя "Тэлескрыпка".
17.00. "Пояс чэмпіёна". Міжнародны турнір па кікбоксінгу.
18.15. "Залатая дзесятка". Конкурс маладых паэтыкаў.
19.40. "Нов і К°-топ-10.
20.00. Навіны.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. Пад купалам Сусвету.
21.50. "Стваральнік палітычных вобразаў". Мастацкі фільм (ЗША).
23.20. "Каскад".
23.35. НІКа.
23.50. Відзьма-нявідзьма.
0.50. "Штовечар — анекдот..."

Канал "Астанкіна"

6.00. Навіны.
6.25. Ранішняя гімнастыка.
6.35. Прэс-экспрэс.
6.45. Суботняя раніца дзелавога чалавека.
7.30. У свеце матораў.
8.00. "Марафон-15" прадстаўляе: Покліч джунгляў.
8.30. Тэлерадыёкампанія "Мір".
9.55. Музычны кіёск.
10.25. Кніжны двор.
11.05. Смак.
11.25. Мастацкі фільм "Раскол". 8-я і 9-я серыі.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. "Пэпі Доўгапанчоха". 11-я серыя.
14.55. Азбука ўласніка.
15.05. Грошы і палітыка.
15.35. Спартыўная праграма "Ультра-сі".
16.15. Чырвоны квадрат.
16.55. Грай, гармонік!
17.40. Цудоўная сямейка.
18.35. Мініцікора.
18.45. Мастацкі фільм "Разумнік" (ЗША). 2-я серыя.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.45. Мастацкі фільм "Тандлярскі марай" (ЗША). 1-я серыя.
21.40. Што? Дзе? Калі?
22.45. Студыя "Рэзананс" прадстаўляе.
23.25. Навіны.
23.30. Надвор'е.
23.35. Міжнародны кінафестываль у Салоніках (Грэцыя).
0.15. Мастацкі фільм "Дэкалог-VIII".

Канал "Расія"

7.00. Рок-чарт.
7.25. "Адчыні шкатулку". Дак. фільм.
7.50. Мульці-пульці.
8.00. Формула-730.
8.30. Непазнаны Сусвет.
9.00. Студыя "Рост".
9.30. Пілігрым.
10.15. Да Масквы — далёка.
11.00. "Некалькі дзён з жыцця Абломава". Мастацкі фільм. 1-я серыя.
12.10. Казырная дама.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
13.20. Кар'ера. Конкурс дзелавых людзей.
14.00. Мульці-пульці.
14.30. Расійскі мецэнат.
15.15. Тэлеэрудыт.
15.30. Суайчыннікі.
15.50. Майстры. Скульптар Юрый Чарноў.
16.35. Футбол без граніц.
17.30. Фільм-прэм'ер.
17.45. "Зоркі Амерыкі".
18.45. Вусныя дзіцяці.
18.35. Сата кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.25. "Слаўведзь Фелікса Круга". Мастацкі фільм.
20.30. Маскі-шоу.
21.00. Кантрасты.
21.40. Рэпарцёр.
22.00. Весткі.
22.20. Аўтаімпенне.
22.25. Зоркі гавораць.
22.30. Спартыўная карусель.
22.35. Праграма "А".
23.35. "Люстэрка". Мастацкі фільм.
1.20. Клуб "Жоўтая падводная лодка".

Санкт-Пецярбург

7.00. Інфарм-ТБ.
7.15. Мульфільмы.
7.30. "Паслы і Масква". Дак. фільм.
8.00. "Страх уначы". Мастацкі фільм (ЗША).
9.05. "Марыйнска". Дак. фільм.
10.10. Музычная публікацыя.
10.30. Хуткая дапамога.
11.00. Канцэрт па заяўках.
11.30. Тэлеактор.
11.45. "Добраахвотнікі". Мастацкі фільм.
13.25. "Прызба". Праграма для пажылых.
14.00. Кіно Беларусі. "Лабірынт-2". Мульфільм. "Узлецісь ба..."
14.30. Дзецям пра звяранят.
14.50. Кідайка.
15.10. Розмаклярова сабака.
15.45. Гістарычны альманах.
16.30. 13-е пытанне.
17.15. Кірмаш вакансій.
17.30. Спартыўны агляд.
18.10. Вялікі фестываль.
18.30. Інфарм-ТБ.
18.55. Камертон.
19.40. Экспрэс-кіно.
20.00. Надоечы.
20.40. Ваш стыль.
20.45. "На парозе ночы". Мастацкі фільм.
21.40. Тэлекур'ер.
22.10. Джаз па Вайнштэйну.
22.35. "Дом кіно" прадстаўляе.

НАРОДНАЯ ГАЗЕТА

Рэкламнае бюро — тэл./факс — (0172) 68-25-29, 68-26-24.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор даных, асабістых імён, геаграфічных назваў і іншай інфармацыі, а таксама за тое, калі ў матэрыялах змешчаны даныя, якія не падлягаюць адкрытай публікацыі.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара. Лісты чытачоў друкуюцца на мове арыгінала. Рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Рэдакцыя "Народнай газеты" прымае заказы на змяшчэнне аб'яў, рэкламы.

Рэдакцыйныя тэлефоны: прыёмная галоўнага рэдактара — 68-28-70; намеснікі галоўнага рэдактара — 68-28-79, 68-28-75; юрыдычнае бюро — 68-25-98; стыльрэдактар — 68-26-03; мастак — 68-26-36; бухгалтэрыя — 68-28-88, 32-01-51; галоўны бухгалтар — 68-25-74; бізнес-бюро —68-26-87.

Аглядальнікі па пытаннях дзейнасці: парламента рэспублікі — 68-26-82; тэрытарыяльных улад — 68-28-63; аграрнай палітыкі — 68-25-56; экалогіі, ліквідацыі вынікаў чарнобыльскай трагедыі і НТП — 68-25-97; сацыяльнай пераарыентацыі эканомікі — 68-26-56; сацыяльнай пераарыентацыі сферы абслугоўвання — 68-25-98; аналізу пошты — 68-25-59; сацыяльнага вывучэння грамадскай думкі і актуальных праблем — 68-25-97; культуры і нацыянальнага адраджэння — 68-25-96; маралі і права — 68-25-07, 68-26-76, 68-26-57; сацыяльнай абароны асобы — 68-26-89; адміністрацыйных органаў — 68-28-78; аператыўных падзей, фізкультуры і спорту — 68-25-96; палітычны каментатар — 68-26-74, 68-26-77.

Тэлефоны карэспандэнцкіх пунктаў: у Брэсце —5-73-19; у Віцебску — 5-12-12; у Гомелі — 55-81-05; у Магілёве — 26-35-38; у Маскве — 365-16-44.

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, вул.Б.Хмяльніцкага, 10а.

Індэкс 63868
Заснавальнік — Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь.
Адрас: Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Выходзіць штодзённа, акрамя нядзелі і панядзелка.
250 разоў у год.
Падпісана ў друк у 19.10.
Газета аддрукавана ў друкарні выдавецтва"Беларускі Дом друку". Адрас: Мінск, праспект Ф.Скарыны, 77.
Спосаб друку — афсетны, фармат А-2

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Галоўны рэдактар Іосіф СЯРЭДЗІЧ